

Handläggare

Michelle Johnsson

Socialnämnden

Riktlinje för ekonomiskt bistånd i Strängnäs kommun

Förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att

- anta Riktlinjer för ekonomiskt bistånd daterade den 2024-05-01 att börja gälla från och med 2024-07-01.
- från och med den 2024-06-30 upphäva Riktlinjer för ekonomiskt bistånd, dnr SN/2021:538-003.

Beskrivning av ärendet

Socialtjänstlagen (SoL) utgör grunden för det ekonomiska biståndet. Biståndet syftar till att ge enskilda en skälig levnadsnivå. Prövningen ska vara individuell och ta hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Riktlinjen beskriver hur socialnämnden inom ramen för sitt uppdrag enligt kommunallagen och socialtjänstlagen, ska verka, för att enskilda kommuninvånare ska få möjligheten att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och samtidigt uppnå en skälig levnadsnivå.

Riktlinjen omfattar förutom socialnämndens arbete med ekonomiskt bistånd, även arbetet med att utreda felaktiga utbetalningar (FUT) inom ekonomiskt bistånd.

Riktlinjen kompletteras i verksamheten av aktuella rutiner som tillsammans med upprättade processer, är styrande i arbetet med ekonomiskt bistånd och FUT.

Ekonomiska konsekvenser för hållbar utveckling

Att ekonomiskt bistånd handläggs på ett rättssäkert sätt gör att kommunen minimerar risken för felaktiga utbetalningar.

Miljömässiga konsekvenser för hållbar utveckling

Beslutet medför inga miljömässiga konsekvenser för kommunen.

Sociala konsekvenser för hållbar utveckling

Barnrättsperspektivet beaktas utifrån gällande förordning och lag.

Uppföljning

Riktlinjen revideras vid behov.

Beslutsunderlag

Styrdokument, Riktlinje för ekonomiskt bistånd i Strängnäs kommun, 2024-05-01

Beslutet skickas till

-

Marjo Savelius
Socialchef

Linda Qvarnström
Verksamhetschef

Dokumenttyp:	Riktlinje
Beslutad när:	Ange datum
Beslutad av:	Vem har beslutat?
Diarienummer:	SN/2024:458-002
Ersätter:	SN/2021:538-003
Gäller fr.o.m.:	2024-07-01
Gäller t o m:	Tillsvidare
Gäller för:	Socialkontoret
Dokumentansvarig:	Socialchef
Uppföljning:	Vid behov

Riktlinje för ekonomiskt bistånd i Strängnäs kommun

Innehåll

Riktlinje för ekonomiskt bistånd i Strängnäs kommun	0
1. Inledning	7
1.1 Utgångspunkter	7
1.2 Principer för handläggningen	8
1.3 Uppdraget	8
1.4 Hjälp att finna vägar till egen försörjning	8
1.5 Förutsättningar för rätt till försörjningsstöd	9
1.6 Avslag på ansökan om försörjningsstöd	9
1.7 Prövning av rätten till ekonomiskt bistånd	10
1.8 Noggrannhet vid handläggningen	10
1.9 Lagstiftning	10
1.10 Vistelsebegreppet	11
1.11 Barnperspektiv	12
1.12 Jämställdhetsperspektiv	13
2. Ekonomiskt bistånd	13
2.1 Riksnorm	14
2.2 Förhöjning av normen	14
2.2.1 Kosttillägg och matkostnader	15
2.2.2 Hälsa och hygien	15
2.2.3 Lek och fritid	15
2.2.4 Kläder och skor	15
2.3 Skäliga kostnader utöver riksnorm	16
2.3.1 Boende	16
2.3.2 Hushållsel	16
2.3.3 Hemförsäkring	16
2.3.4 Arbetsresor	16
2.3.5 Fackförening och arbetslöshetskassa	17
2.3.6 Internetuppkoppling	17
2.4 Boendekostnader	17
2.4.1 Hyresrätt	17
2.4.2 Socialt kontrakt/träningslägenhet/kommunkontrakt och Slussen	19
2.4.3 Bostadsrätt eller villa	19

2.4.4 Andrahandsboende	20
2.4.5 Inneboende	20
2.4.6 Hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren	21
2.4.7 Delad bostad	21
2.4.8 Andra boendeformer.....	21
2.4.9 Vuxet hemmaboende barn.....	21
2.4.10 Förälder inneboende hos barn	22
2.4.11 Ungdom under 21 år som flyttat till eget boende	22
2.4.12 Akut boende	22
2.4.13 Trångboddhet.....	23
2.5 Försörjningsstöd vid institutionsvistelse	23
2.5.1 Institutionsnorm	23
2.5.2 Skäliga kostnader utöver institutionsnorm vid vistelse på institution..	23
2.6 Nödprovning och akut bistånd.....	23
2.7 Personer som tillfälligt vistas i kommunen.....	25
3. Bistånd till livsföringen i övrigt.....	25
3.1 Hälso- och sjukvård	25
3.1.1 Läkarvård	25
3.1.2 Medicin	25
3.1.3 Sjukvårdskostnad	26
3.1.4 Ambulanstransport	26
3.1.5 Mammografi och cellprov	26
3.1.6 Friskvård på recept	26
3.1.7 Tekniska hjälpmedel	26
3.1.8 Psykoterapikostnad.....	26
3.1.9 Egenavgift vid vård och behandling	26
3.1.10 Hemtjänstavgift	27
3.2 Tandvård	27
3.2.1 Akut tandvård.....	27
3.2.2 Nödvändig mer omfattande tandvård	27
3.2.3 Förebyggande tandvård.....	28
3.2.4 Tandvårdsförsäkring/frisktvårdsavtal.....	28
3.3 Glasögon och kontaktlinser.....	29

3.4 Barnomsorgsavgift	29
3.5 Umgängeskostnader	30
3.6 Hemutrustning	30
3.6.1 Hel hemutrustning	30
3.6.2 Begränsad hemutrustning	31
3.6.3 Komplettering av hemutrustning	31
3.6.4 Hemutrustning för ungdomar	31
3.6.5 Tvättmaskin/diskmaskin	31
3.6.6 Dator	31
3.6.7 Mobiltelefon	31
3.7 Spädbarnsutrustning	32
3.8 Flyttkostnad	32
3.9 Magasineringskostnader	33
3.10 Identitetshandlingar	33
3.11 Juridiska kostnader och ansökningsavgifter	33
3.11.1 Advokatkostnader	33
3.11.2 Ansökningsavgifter	34
3.12 Resor	34
3.12.1 Lokala resor som ej är arbetsresor	34
3.12.2 Färdtjänst	34
3.12.3 Rekreativresor	34
3.12.4 Resa till begravning	35
3.12.5 Umgängesresor	35
3.12.6 Återföreningsresor	36
3.12.7 Återvändningsresor	36
3.13 Kurslitteratur	36
3.14 Skulder	36
3.14.1 Hyresskuld	37
3.14.2 Hyresskuld för tidigare boende	38
3.14.3 Elskuld	38
3.15 Fast telefoni	38
3.16 Begravningskostnader	39
4. Olika gruppers rätt till försörjningsstöd	39

4.1 4 kapitlet 1 § Socialtjänstlagen	40
4.2 4 kapitlet 4 § Socialtjänstlagen	40
4.3 Att stå till arbetsmarknadens förfogande.....	41
4.3.1 Arbetslösa med sociala och medicinska problem.....	42
4.3.2 Arbetslösa som saknar bostad.....	42
4.4 Föräldralediga	42
4.5 Sjukskrivna	42
4.6 Personer med missbruksproblem	43
4.7 Företagare eller personer med fria yrken	44
4.8 Inskrivna för kriminalvård, rättspsykiatrisk vård etc.	45
4.8.1 Personer under intensivövervakning – s.k. fotboja	45
4.8.2 Personer med kontraktsvård.....	46
4.9 Inskrivna för vård eller behandling inom socialtjänsten	46
4.10 Personer 66 år och äldre.....	47
4.11 Studerande.....	47
4.11.1 Studerande som har familj.....	47
4.11.2 Ungdomar under 21 år som går i skolan	47
4.11.3 Nyanlända i gymnasieåldern.....	48
4.11.4 SFI-studier	48
4.11.5 Vuxenstuderande på grundskolenivå.....	48
4.11.6 Vuxenstuderande på gymnasienivå	49
4.11.7 Vuxenstuderande på både grundskole- och gymnasienivå	49
4.11.8 Studier på högskolenivå	49
4.11.9 Bistånd till studerande under studieuppehåll	49
4.11.10 Ogiltig frånvaro vid studier samt arbetsmarknadsinsatser	50
4.11.11 Etableringsprogrammet	50
4.12 Bistånd till barn och skolungdom	51
4.12.1 Ungdomar som bor i familjehem eller på institution.....	51
4.13 Utländska medborgare	52
4.13.1 Utländska medborgare med uppehållstillstånd.....	52
4.13.2 Utländska medborgare utan uppehållstillstånd	52
4.13.3 Ansökan om förlängning av uppehållstillstånd.....	53
4.13.4 Asylsökande.....	53

4.14 EU-medborgare och uppehållsrätt	53
4.14.1 Arbetsökande	55
4.14.2 Egna företagare	55
4.14.3 Icke yrkesverksamma personer	56
4.14.4 Brittiska medborgare	56
5. Anvisning för handläggning	57
5.1 Noggrannhet vid handläggningen.....	57
5.1.1 Förebygga felaktiga utbetalningar	57
5.2 Ansökan	58
5.3 Ombud och fullmakter	58
5.4 Grundutredning.....	59
5.4.1 Kontroller	59
5.4.2 Identitet och vistelse.....	59
5.4.3 Inkomster.....	60
5.4.4 Tillgångar.....	60
5.4.5 Sysselsättning.....	61
5.4.6 Inkomstberäkning.....	61
5.4.7 Inkomster som i sin helhet reducerar försörjningsstödet	61
5.4.8 Inkomster som delvis reducerar försörjningsstödet.....	62
5.4.9 Inkomster som inte reducerar försörjningsstödet	62
5.5 Jobbstimulans.....	62
5.6 Normöverskott.....	63
5.7 Arbetsinkomst för skolungdomar	64
5.8 Ekonomiskt bistånd till hushåll som har uppdrag som familjehem	64
5.9 Tillgångar.....	64
5.9.1 Bil.....	64
5.9.2 Bostadsrätt eller villa	65
5.9.3 Fritidshus	66
5.9.4 Bankmedel, aktier, obligationer och kryptovalutor	66
5.9.5 Bosparande	66
5.9.6 Pensionssparande.....	66
5.9.7 Barns tillgångar och inkomster av kapital.....	66
5.9.8 Om realiserbara tillgångar inte sålts efter utsatt rådrumsperiod.....	67

5.10	Utgifter	67
5.11	Hushållstyper.....	67
5.11.1	Makar och sambor.....	67
5.11.2	Gifta men ej sammanboende.....	68
5.11.3	Sammanboende med hushållsgemenskap.....	68
5.11.4	Delad bostad och ungdom med egen inkomst som bor hemma	68
5.11.5	Gymnasiestuderande ungdom	68
5.11.6	Underårig som bildat familj	69
5.11.7	Hushåll där barn bor växelvis hos föräldrarna	69
5.12	Personer utsatta för våld i nära relationer	69
5.12.2	Att uppmärksamma våld.....	70
5.12.3	Att ta hänsyn till våld	70
5.13	Kommunicering	71
5.14	Beslut	71
5.15	Överklagan	71
5.16	Dokumentation	72
6.	Förmedlingsmedel.....	72
6.1	Dokumentationsskyldighet	72
6.2	Handelsbalken - Sysslomannaskap 18 kapitlet.....	73
6.3	Godmanskap	73
6.4	Handläggning	73
6.5	Genomförandeplan, uppföljning och avtal	74
6.6	Löpande förmedlingsärenden	75
7.	Felaktiga utbetalningar (FUT).....	75
7.1	Lagstiftning.....	75
7.1.1	4 kapitlet 1 § Socialtjänstlagen.....	75
7.1.2	9 kapitlet 1 § Socialtjänstlagen	75
7.1.3	9 kapitlet 3 § Socialtjänstlagen.....	76
7.1.4	Bidragsbrottslagen	76
7.1.5	Lag (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen	77
7.2	Principer för handläggningen	77
7.3	Hur arbetet bedrivs inom enheten	77
7.4	Säkerhet och brottsförebyggande åtgärder	78

1. Inledning

Detta dokument är en riktlinje för arbetet med ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. I Strängnäs kommun ansvarar socialnämnden för handläggning av ekonomiskt bistånd.

Syftet med riktlinjen är att uppnå likabehandling i kommunen när det gäller såväl bidragsnivå som förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd samt insatser för att biståndssökande ska finna vägar till egen försörjning. Riktlinjen utgår från gällande lag och förordning samt aktuell rättspraxis.

Riktlinjen anger vad som anses utgöra skälig levnadsnivå i normalfallet, men ska inte tolkas som absoluta regler. Görs avsteg från detta ska skälen därtill finnas tydligt dokumenterade. Enligt socialtjänstlagen ska alltid en individuell behovsbedömning göras och om sakliga skäl föreligger motiverar det till avsteg från riktlinjen. Utgångspunkten vid den individuella behovsbedömningen är vad som skiljer den biståndssökande från andra i samma situation. Även de krav som ställs på den biståndssökande ska anpassas efter dennes individuella förmågor och förutsättningar.

Det är inte möjligt att i dessa riktlinjer beskriva alla sorters situationer eller behov som kan tänkas uppstå. Riktlinjen beskriver vanligt förekommande situationer och behov. I övrigt får en individuell prövning göras. Undantag kan göras i akuta situationer eller i situationer där någon riskerar att hamna i nöd. Avvikelser från riktlinjerna ska samrådas med gruppleddare och skälen för bedömningen ska dokumenteras. Finns anledning att göra undantag från den normala handläggningen och undantaget är av principiell betydelse ska socialnämnden/socialutskottet fatta beslut i frågan.

Vägledning kan även hämtas från Socialstyrelsens allmänna råd och Socialstyrelsens handbok: *Ekonomiskt bistånd – handbok för socialtjänsten*. Rättsliga utslag i domar finns inte kontinuerligt inarbetade i riktlinjerna, men måste fortlöpande beaktas.

1.1 Utgångspunkter

Reglerna i socialtjänstlagen innebär att var och en i första hand är skyldig att försöka tillgodose sina egna behov. Ekonomiskt bistånd utgör således välfärdssystemets yttersta skyddsnät och har i första hand till uppgift att tillfälligtvis träda in för att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå när behoven inte kan tillgodoses på annat sätt. Grunden är att den enskilde ska klara sin försörjning på egen hand och inte genom ekonomiskt bistånd. Arbeta gör den

enskilde delaktig i samhället och gör att individen bidrar till samhället, vilket stärker självkänslan.

Genom det ekonomiska biståndet ska den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå. I förarbeten till socialtjänstlagen (SoL) sägs att nivån inte ska överskrida vad en låginkomsttagare (på orten) i allmänhet har råd att kosta på sig. Vad som är skäliga kostnader när det gäller de dagliga levnadskostnaderna är fastslaget i en riksnorm, som finns angiven i lagen. Vad som kan anses vara skälig levnadsnivå utöver riksnormen anges i lagen och i dessa riktlinjer. Det gäller såväl kostnader inom försörjningsstödet som övrigt ekonomiskt bistånd till livsföringen i övrigt. Bidrag utöver norm och riktlinjer ska endast utgå efter noggrann utredning och ska bedömas restriktivt.

1.2 Principer för handläggningen

Allmänt gäller att utredning ska inledas utan dröjsmål. Varje ärende ska handläggas skyndsamt och kostnadseffektivt. Detta gäller i synnerhet ekonomiskt bistånd, då beslutet oftast är av avgörande betydelse för den enskildes försörjning. Arbetet ska bedrivas rättssäkert och med tro på människans resurser. Handläggningen och beslut ska präglas av respekt för den enskilde. Lättillgänglig information om villkor och förutsättningar ska tillhandahållas. En helhetsbedömning av den sökandes behov och förmåga görs alltid när en enskild aktualiseras med en ansökan om ekonomiskt bistånd. Samverkan mellan socialtjänstens enheter, Arbetsförmedlingen, regionen och andra parter bör ske om behov föreligger.

1.3 Uppdraget

Kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver. Verksamheten ska bygga på respekt för den enskildes bestämmanderätt och integritet. Normaliseringsprincipen ska gälla för nämndens insatser. När åtgärder rör barn ska barnets bästa alltid beaktas. Det övergripande uppdraget innebär att arbetet med ekonomiskt bistånd främst handlar om att:

- Hjälpa människor att finna vägar till egen försörjning
- Pröva rätten till ekonomiskt bistånd under tiden

1.4 Hjälp att finna vägar till egen försörjning

Enskilda ska kunna försörja sig genom arbete och vid behov stöttas för att klara detta. Arbetslinjen är ledande och innebär att enskildas förmågor sätts i fokus. Utgångspunkten är att människor både vill och kan ta ansvar för sin egen försörjning. Därför blir verksamhetens främsta uppgift att genom motivations- och förändringsarbete skapa förutsättningar för den enskilde att ta detta ansvar.

Den som inte kan arbeta och/eller söka arbete ska hänvisas till rätt instans och förväntas ta nödvändiga kontakter gällande rehabilitering och/eller motiveras till

att ansöka om sjukpenning, sjukersättning eller aktivitetsersättning. Den enskilde ska ställas inför krav på motprestation utifrån sina egna förutsättningar. I dessa fall ska arbetet fokuseras på att rehabilitera icke arbetsföra personer och återinträde på arbetsmarknaden. Krav på deltagande i viss aktivitet ska alltid föregås av en individuell bedömning av den biståndssökandes behov och förmåga.

Arbets sättet ska vara strukturerat och det ska tydligt framgå vilka förutsättningar som ska vara uppfyllda för att försörjningsstöd ska kunna utgå. Alla som söker försörjningsstöd ska ha en individuell planering där det tydligt framgår vilka krav som finns på den enskilde. Planeringen justeras löpande under bistandsperioden och syftar på att undanröja försörjningshinder.

1.5 Förutsättningar för rätt till försörjningsstöd

Utgångspunkten för att vara berättigad till försörjningsstöd är att den sökande står till arbetsmarknadens förfogande. Sammanfattat innebär detta att den enskilde är inskriven på Arbetsförmedlingen, aktivt söker arbete samt vid behov deltar i erbjudna arbetsmarknadsåtgärder, svenskundervisning eller annan lämplig insats. Människor har i regel betydande resurser även om det finns svårigheter av olika slag.

För att socialtjänsten ska ställa andra krav än de som ställs på arbetslösa ska problematiken vara allvarlig och omfattande. Detta kan exempelvis vara ett allvarligt missbruk och svår psykisk ohälsa. Personer inom socialtjänsten som av medicinska och/eller sociala skäl bedöms vara förhindrade att arbeta, har oftast behov av insatser från andra enheter inom socialtjänsten eller regionen. För att vara berättigade till försörjningsstöd ska dessa personer medverka till rehabilitering i syfte att bli arbetsföra eller få annan ersättning ur det generella socialförsäkringssystemet. Det är inte sjukdomen i sig som bedöms utan arbetsförmågan. För att arbetsförmåga ska kunna bedömas vid sjukdom ska den sökande kunna styrka detta med relevanta underlag som styrker nedsatt arbetsförmåga och påvisar att den sökande är förhindrad att arbeta, söka arbete eller delta i aktiviteter. Den sökande ska informeras om och hänvisas till rätt instans för att få det stöd och den hjälp som behövs, utifrån den individuella situationen och problematiken, för att på något sätt närma sig självförsörjning, oavhängigt om detta på sikt kan ske genom arbete eller annan ersättning. Samverkan ska ske om det är nödvändigt och den sökande godkänner detta. Det är viktigt att personer med försörjningsstöd får samma rehabiliteringsmöjligheter som personer med sjukpenning. Vid långvarig eller kronisk sjukdom krävs medverkan för att få ersättning ur det generella välfärdssystemet.

1.6 Avslag på ansökan om försörjningsstöd

Om den sökande inte bedöms uppfylla förutsättningarna för att vara berättigad till ekonomiskt bistånd ska ansökan avslås. Om den sökande, efter ett

avslagsbeslut, hävdar nöd kan reducerat bistånd beviljas för att tillgodose de mest basala behoven såsom hyra, el och mat, efter en bedömning i det enskilda fallet.

1.7 Prövning av rätten till ekonomiskt bistånd

Arbetet med ekonomiskt bistånd innebär i hög utsträckning myndighetsutövning med krav på rättssäkerhet, gemensamt förhållningssätt och likvärdiga bedömningar. Prövningen av rätten till ekonomiskt bistånd görs i flera steg och en individuell behovsprövning ska alltid göras.

Följande frågor ska utredas:

- Är förutsättningar för bistånd uppfyllda? En bedömning ska göras om den sökande uppfyller de krav som kan ställas på henne eller honom i syfte att uppnå självförsörjning.
- Kan behovet tillgodoses på annat sätt? Annat sätt kan vara genom försörjningsskyldighet från närstående, genom inkomster eller tillgångar, genom socialförsäkringsförmåner eller andra ersättningar.
- Vilket bistånd ska beviljas? Utöver riksnormen som fastställs av regeringen ska med utgångspunkt från lagen och riktlinjen en bedömning göras av vilket behov som föreligger, och vad som är en skälig levnadsnivå för den enskilde.

1.8 Noggrannhet vid handläggningen

Handläggningen ska präglas av tydlig information, noggranna kontroller och korrekt registrering i verksamhetssystem. Lagstiftning, Socialstyrelsens allmänna råd, rättspraxis samt kommunala riktlinjer och rutiner ska iakttas vid handläggningen. Felaktiga utbetalningar kan uppkomma av olika orsaker. De kan uppstå till följd av brister i ärendehantering, genom att den sökande saknar kunskap om regelsystemet eller att den sökande medvetet lämnar felaktiga uppgifter. Felaktiga utbetalningar ska motverkas genom tydlig information och vägledning till den sökande samt genom noggranna kontroller. I de fall den enskilde obehörigt fått ekonomiskt bistånd eller fått bistånd med för högt belopp ska biståndet alltid återkrävas när det är möjligt enligt lag. Se mer under avsnittet för felaktiga utbetalning.

1.9 Lagstiftning

De lagar som främst reglerar verksamheten är socialtjänstlagen (SoL), förvaltningslagen (FL), offentlighet- och sekretesslagen (OSL) och kommunallagen (KL). Dessutom omfattas regler i en rad andra lagar som äktenskapsbalken (ÄktB), sambolagen, föräldrabalken (FB), lag om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA), hälso- och sjukvårdslagen (HSL) och Socialförsäkringsbalken.

Socialtjänstlagens paragrafer om ekonomiskt bistånd:

- 4 kap 1§, 4 kap 2§, 4 kap 3§, rätten till bistånd
- 4 kap 4§, 4 kap 5§, krav på sysselsättning
- 9 kap 2§, 9 kap 3§, 9 kap 4§ återkrav och eftergifter
- 11 kap 1 § SoL att inleda utredning

1.10 Vistelsebegreppet

Bestämmelserna i 2 kap. 2§ SoL har avgörande betydelse för ansvarsfördelningen mellan kommunerna. Här fastslås huvudregeln att det är vistelsekommunen som ska lämna den enskilde det stöd och hjälp den behöver. För den enskilde personen är det viktigt att det finns en tydlig reglering av ansvarsfördelningen mellan kommunerna så att det inte uppstår konflikter mellan kommunerna som förtar den enskildes rätt till stöd och hjälp. Det är av grundläggande betydelse att den enskilde alltid ska garanteras omedelbar hjälp oavsett i vilken kommun han eller hon befinner sig när hjälpen behövs. En person kan aldrig nekas bistånd i en kommun med beskedet att behovet kan tillgodoses i en annan kommun om det inte står klart vilken kommun som ska ha ansvaret. Detta innebär att den kommun som tar emot en ansökan om biståndsinsatser aldrig kan avvisa eller avsluta ett ärende utan att vara överens med en annan kommun om vem som bär det huvudsakliga ansvaret.

Vistelsekommun är den kommun som den enskilde mer eller mindre tillfälligt vistas i när hjälpbehovet inträder. Kommunens skyldighet att pröva en persons behov av stöd och hjälp påverkas inte av vistelsetidens längd. Detta gäller även om den enskilde vistas helt tillfälligt i en kommun, men är bosatt i en annan. Omfattningen av det bistånd som vistelsekommunen har skyldighet att ge kan däremot påverkas av den tid som den enskilde vistas där och under vilka förhållanden. Med bosättningskommun avses den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt eller den kommun den enskilde har starkast anknytning till. I de flesta fallen är vistelsekommunen och bosättningskommunen en och samma kommun. Detta då den enskilde oftast vistas i sin bosättningskommun.

I de fall som den enskilde saknar ett stadigvarande boende ska den kommun hon/han har sin starkaste anknytning till, anses vara bosättningskommun. Exempelvis om en person är hemlös och endast har tillfälliga boendelösningar. I dessa fall kan det saknas möjlighet för personen att vara registrerad som folkbokförd i kommunen, men hon/han kan ha starkast anknytning till kommunen. Omständigheter som bör vara betydelsefulla vid bedömningen i dessa fall är exempelvis den enskildes sociala nätverk och den enskildes egen uppfattning om vilken kommun denne har sin starkaste anknytning. Frågan om när en vistelse i en annan kommun än bosättningskommunen ska innebära att bosättningskommunen ändras, bör avgöras av vad den enskilde har för avsikter med vistelsen (prop. 2010/11:49 s. 35, 39 och 40).

Personer som är utsatta för våld eller andra övergrepp har rätt att i förväg ansöka om stöd- och hjälpinsatser i den kommun dit den enskilde vill flytta och bosätta sig permanent, se socialtjänstlagen 2 a kap. 8 §, andra stycket.

Anvisning för handläggning av bistånd till utländska medborgare hanteras under särskilt avsnitt, se 4.13 Utländska medborgare.

1.11 Barnperspektiv

I socialtjänstlagen 1 kap 2 § stadgas att ”vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas”. I en utredning om ekonomiskt bistånd är utgångspunkten föräldrarnas ekonomiska situation och möjlighet till självförsörjning. Även om utredningen som utgångspunkt har ett vuxenperspektiv ska socialtjänsten i de fall barn berörs se på situationen ur både de vuxnas och barnens perspektiv och även säkerställa dessa barns rättigheter enligt barnkonventionen. För att kunna avgöra vad som är bäst för det enskilda barnet behöver socialsekreteraren uppmärksamma och synliggöra barnets situation och behov. Det är viktigt att kartläggningen av barnets förhållanden har en koppling till familjens ekonomiska villkor och hur dessa påverkar barnet samt familjens möjlighet att bli självförsörjande. Att det finns barn i familjen behöver alltså inte automatiskt innebära att en ansökan om ekonomiskt bistånd ska beviljas. Däremot innebär det att barnets situation alltid måste vägas in i bedömningen och i vissa situationer kan en analys medföra att ekonomiskt bistånd beviljas med hänsyn till barnets bästa.

Inom ekonomiskt bistånd behöver uppgifter om barnets situation vanligtvis inhämtas genom att socialsekreteraren pratar med föräldrarna om barnet. Det kan exempelvis handla om frågor kring barnomsorg, skolgång, fritidsaktiviteter eller om barnet har några särskilda behov. Socialsekreterare kan även informera om möjligheten att delta i öppna verksamheter som riktar sig till barn, till exempel öppen förskola eller andra verksamheter inom socialtjänsten för föräldrarna.

Att beakta barnets bästa innebär att det inför varje beslut behöver övervägas huruvida beslutet berör barnet och på vilket sätt. Vid avslagsbeslut ska det alltid dokumenteras att sådant övervägande har skett. Om beslutet berör barnet görs en bedömning kring vad som kan vara barnets bästa. Som stöd för att komma fram till vad som är barnets bästa kan en barnkonsekvensanalys genomföras, genom vilken följande frågor besvaras:

- Vilka konsekvenser kan beslutet få för barnet?
- Hur påverkas barnets rättigheter på kort respektive på lång sikt?
- Vilka artiklar i barnkonventionen är aktuella?

När en barnkonsekvensanalys har genomförts ska detta alltid dokumenteras, oavsett om beslutet blir negativt eller positivt. I arbete med ekonomiskt bistånd

finns det särskild anledning att fokusera på barn i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd.

Barnperspektivet i handläggningen innefattar:

- Att i samarbete med föräldrarna uppmärksamma barnets behov och situation med tydlig koppling till den ekonomiska situationen.
- Att vid behov och i samråd med föräldrarna göra hembesök för att bedöma vilket bistånd familjen behöver med hänsyn till barnets behov.
- Att bedöma vad som är barnets bästa utifrån en helhetsbedömning, med stöd i riktlinjer och rutiner, barnkonventionen och med hjälp av de kunskaper som finns om barn och barns behov.
- Att bevaka barns behov inom särskilt viktiga områden som till exempel boende, umgänge med föräldrar, hälsa, fritidsaktiviteter, skolaktiviteter och ungdomars ferieinkomster.
- Att dokumentera hur barnets behov beaktats, vilka eventuella överväganden som gjorts och hur detta påverkat beslutet. Detta gäller såväl vid negativa som positiva beslut.

Socialtjänsten har även ett ansvar att uppmärksamma och sörja för att barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt ska få rätt skydd och stöd och ska informera familjen om stödinsatser som finns i kommunen.

Ytterligare vägledning kan fås av Socialstyrelsens rapport "Beaktande av barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd" samt barnkonventionen.

1.12 Jämställdhetsperspektiv

I arbetet med ekonomiskt bistånd behöver man ha ett jämställdhetsperspektiv, som bland annat handlar om att uppmärksamma allas individuella förutsättningar för att nå egen försörjning. Den som ansöker om ekonomiskt bistånd ska bli bemött och bedömd på lika villkor och stöd och insatser ska vara utformade utifrån individens behov, oavsett kön. För att kunna göra en individuell planering mot egen försörjning är det därmed viktigt att synliggöra varje enskild som individ. Varje socialsekreterare behöver vara uppmärksam på det egna förhållningssättet i utredningar, bedömningar samt planering av arbetsfrämjande insatser och andra stödinsatser.

2. Ekonomiskt bistånd

Ekonomiskt bistånd består av två delar; försörjningsstöd och livsföringen i övrigt. Försörjningsstöd definieras i 4 kap 3 § Sol och består av två delar, riksnorm och kostnadsposter utanför riksnormen. Livsföringen i övrigt består av kostnader som inte ingår i försörjningsstödet. Försörjningsstödet ska tillgodose hushållens mer regelbundna utgifter per månad. Den ena delen täcks av riksnormen som

beslutas av regeringen varje år. Den andra delen avser kostnadsposter som socialnämnden ska göra en individuell prövning av.

2.1 Riksnorm

Den del av försörjningsstödet som utgör den så kallade riksnormen omfattar sex normposter för vuxna och sju normposter för barn och ungdomar.

Följande poster ingår i riksnormen:

- *Livsmedel*
Kostnader för en näringsmässigt fullvärdig och varierad kost enligt Livsmedelsverkets näringsrekommendationer till frukost, lunch, middag och två–tre mellanmål. Utgångspunkten är att man lagar all mat hemma.
- *Kläder och skor*
Kostnader för vanliga kläder och skor för olika årstider och väder samt för vardag, fritid och något festligare tillfällen. Utgångspunkten är normalt slitage av kläder och skor. Även tillbehör som paraply, armbandsur och väskor.
- *Lek och fritid*
Kostnader för vanliga fritidsaktiviteter både inomhus och utomhus samt viss motion och kultur. Även en viss kostnad för mobiltelefon ingår.
- *Hälsa och hygien*
Kostnader för den personliga hygien inklusive hårklippning och rakapparat, varor för skötsel av småsår med mera. Preventivmedel ingår inte.
- *Förbrukningsvaror*
Kostnader för toalett- och hushållspapper, batterier och glödlampor, och för dagligvaror som behövs för vård och skötsel av bostaden och av kläder och skor, till exempel disk- och tvättmedel.
- *Dagstidning och telefon*
Kostnader för helårsprenumeration av en dagstidning och månads- och samtalsavgifter för telefonsamtal.
- *Barn- och ungdomsförsäkring*
Kostnader för premie för gruppörsäkring eller individuell försäkring som gäller för sjukdom och olycksfall.

2.2 Förhöjning av normen

Om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl kan kostnaderna enligt riksnormen beräknas till en högre nivå. Det gäller när någon har förhöjda kostnader för en eller flera av de nedanstående normposter som ingår i riksnormen och om dessa kostnader inte täcks av en annan ersättning som exempelvis merkostnadsersättning.

2.2.1 Kosttillägg och matkostnader

Behov av särskild kost ska bedömas restriktivt och alltid styrkas med intyg om en betydligt ökad matkostnad (specialkost) utifrån sjukdom, allergier eller liknande. Intyget ska utställas av exempelvis dietist eller läkare. Vägledning för beräkning av merkostnaderna kan fås av Konsumentverkets beräkning av merkostnader vid specialkost.

Om den sökande har väsentligt ökade matkostnader ska möjligheten till merkostnadsersättning undersökas. Vid vissa sjukdomar kan den sökande vara i behov av särskilt näringstillskott. I de fall näringstillskott är ordinerat av läkare kan normen höjas med merkostnaden om det inte står helt klart att näringstillskottet ersätter vanlig mat och inte innebär någon merkostnad.

2.2.2 Hälsa och hygien

Inom normposten hälsa och hygien ska det mesta inrymmas när det gäller mediciner som inte omfattas av högkostnadsskyddet. Ibland finns behov av dyrare eller omfattande hälsovårdsartiklar, till exempel bandage eller lusmedel, som i barnfamiljer ibland måste sättas in omgående och som inte alltid ryms inom kostnadsramen och inte heller är förutsägbart. Det kan då finnas skäl att godkänna dessa kostnader helt eller delvis. Exempelvis kan personer med nedsatt hörsel även vara i behov av batterier till hörapparat vilket inte ingår i högkostnadsskyddet eller medräknas i ersättning från Försäkringskassan.

2.2.3 Lek och fritid

Inom normposten för lek och fritid inryms de mesta kostnaderna för fritidsaktiviteter och även en kostnad för mobiltelefon. I vissa fall kan det finnas ett behov av extra utgifter för exempelvis telefon eller fritidsaktiviteter, exempelvis om den enskilde på grund av funktionsnedsättning eller andra skäl har svårigheter att upprätthålla kontakten med andra människor eller delta i samhällslivet. Barn och vuxna med funktionsnedsättningar kan under vissa omständigheter ha rätt till merkostnadsersättning från Försäkringskassan och det alternativet behöver alltid undersökas.

2.2.4 Kläder och skor

Inom normposten för kläder och skor ska det mesta inrymmas när det gäller inköp av kläder och skor. Den enskilde kan i vissa fall ha ett tillfälligt eller visst behov av inköp av ytterligare kläder och skor exempelvis om ett spädbarn saknar nödvändig klädustrustning eller om den enskilde har blivit av med sina kläder i händelse av olycka. Behovet behöver alltid utredas och eventuella underlag som styrker behovet ska krävas in.

2.3 Skäliga kostnader utöver riksnorm

Försörjningsstöd utöver riksnorm kan lämnas för skäliga kostnader för nedanstående normposter, enligt 4 kap. 3 § första stycket 2 SoL. Vad som räknas som skäliga kostnader måste avgöras efter en individuell bedömning.

2.3.1 Boende

Utgångspunkten vid bedömning av skälig kostnad och boendestandard ska vara vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig. Behovsprövningen ska omfatta både kostnad och bostadsstorlek samt tillgången till bostad. Se vidare avsnitt om boendekostnader 2.4.

2.3.2 Hushållsel

Bistånd för hushållsel ska beviljas om kostnaden bedöms skälig. Vägledande är Konsumenternas energimarknadsbyrås beräkningar av hushållsel, men i fråga om skälighet måste det göras en individuell bedömning utifrån den enskilde. I regel beviljas endast elkostnad för den aktuella månaden.

2.3.3 Hemförsäkring

Bistånd ska beviljas till faktisk kostnad för grundförsäkring som omfattar rättsskydd, ansvar, överfall och egendomsskydd. Egendomsskydd beviljas maximalt för ett lösörelöpp på 300 000 kr. I de fall den sökande har hel- eller halvårsinbetalningar ska denne uppmanas att ändra betalningssätt till månadsinbetalning. Bistånd utgår till den för månaden aktuella kostnaden. Möjlighet till nedsatt premie via fackförening ska beaktas. Extra försäkringar och tillval, exempelvis allrisk eller drulle, ingår inte i vad som betecknas som grundförsäkring. Alla som är folkbokförda på adressen och har någon form av hushållsgemenskap täcks av lägenhetsinnehavarens hemförsäkring. Inneboende utgör undantag och uppmanas att skaffa en egen hemförsäkring.

2.3.4 Arbetsresor

Begreppet arbetsresor avser även kostnad för att kunna delta i studier, praktik, arbetsträning eller andra aktiva åtgärder som kommunen eller Arbetsförmedlingen anordnar. Upp till tre kilometer, enkel väg, kan anses vara normalt gångavstånd. I första hand beviljas kostnad för arbetsresor med allmänna kommunikationsmedel. Först när sådana inte kan användas kan bistånd beviljas för resa med bil. Om den sökande behöver bil för arbetsresor, bör de faktiska kostnaderna för arbetsresorna kunna användas som underlag vid beräkningen av skäliga bilkostnader, till exempel för:

- Bränsle
- Skatt
- Försäkring
- Besiktning

Behov av bil kan finnas om allmänna kommunikationer saknas, turtätheten är starkt begränsad eller om den sökande lider av sjukdom eller har en funktionsnedsättning. Om den sökande kan ha rätt till bilstöd genom Försäkringskassan ska detta undersökas. I de fall den sökande kan ha rätt till skattejämkning förväntas den sökande ansöka om detta hos Skatteverket.

Möjlighet till annan ersättning för kostnad för arbetsresor ska i första hand sökas hos Arbetsförmedlingen. Ersättning kan utgå till exempelvis arbetsintervjuer, utbildning och praktik. Kostnad för egenavgift tillkommer och sökande kan ansöka om bistånd till kostnaden. Vid arbetsresor med färdtjänst ska färdtjänstavgiften godkännas.

Ekonomiskt bistånd till begagnad cykel kan beviljas som alternativ för att möjliggöra resa till arbete eller studier.

2.3.5 Fackförening och arbetslöshetskassa

Bistånd till avgift för fackförening eller arbetslöshetskassa beviljas upp till högsta godtagbara kostnad. Den sökande ska, till sin fackförening/arbetslöshetskassa, meddela förändringar som kan påverka avgiftens storlek till exempel föräldraledighet, långvarig sjukdom, studier eller arbetslöshet, för att eventuellt kunna sänka avgiften.

2.3.6 Internetuppkoppling

Fast internetuppkoppling i hemmet beviljas till lägsta paketpris utifrån de abonnemangspaket som den aktuella internetleverantören har tillgängliga. Aktuella priser nås genom internetleverantörernas hemsidor där kostnad för den aktuella adressen får undersökas. I de fall fast internetuppkoppling inte är möjlig kan andra alternativ för internetuppkoppling godkännas, efter att utredning och bedömning har gjorts.

2.4 Boendekostnader

2.4.1 Hyresrätt

Skälig boendekostnad är vad en låginkomsttagare på orten har möjlighet att kosta på sig. I Strängnäs kommun tillämpas en högsta godtagbar hyresnivå som vägledning för bedömningen om vad som kan anses vara skälig boendekostnad. Bedömningen för vad som är skälig boendekostnad utgår ifrån Försäkringskassans föreskrifter om genomsnittlig boendekostnad för övriga kommuner för det aktuella året. Möjlighet till individuell bedömning ska dock finnas. Särskilda skäl kan även föreligga om den sökande har en lägenhet som i storlek och utrustning är bostadsanpassad utifrån funktionshinder etc. Kostnader för normalförbrukning av vatten som tillkommer ska medräknas som godkänd utgift.

Avgift för parkeringsplats beviljas under förutsättning att den sökande bedömts ha rätt till bil, annars godtas inte kostnad för parkeringsplats eller garage. Kostnad för olika tillval ska inte godtas utom i de fall där den sökande inte har kunnat styra dessa, underlag på detta ska krävas in. Hyrestillägg för tillval och underhåll som beställs under period då den sökande har bistånd ska inte godtas.

Om boendekostnaden bedöms vara oskälig och behovet av försörjningsstöd inte bedöms vara tillfälligt (mindre än tre månader) ska den sökande uppmanas att sänka boendekostnaden. Innan ett hushåll ställs inför kravet att förändra sin boendesituation ska följande förhållanden beaktas:

- Bostadens storlek i förhållande till familjemedlemmarnas antal
- Den sökandes ålder och hälsotillstånd samt möjlighet att klara av en flytt
- Sociala konsekvenser av en flytt. Det gäller både barnfamiljer och ensamstående vuxna med särskilda behov. För barnfamiljer måste konsekvenser för till exempel skolgång, barnomsorg och socialt nätverk beaktas.

Om socialtjänsten efter ovanstående överväganden kommer fram till att den sökande ska uppmanas att ändra sin boendesituation ska skäligt rådrum ges för att sänka boendekostnaden, exempelvis genom flytt. Under denna period ska den faktiska boendekostnaden beviljas. Skäligt rådrum är fyra månader och rådrummet kan endast förlängas om sökande anses ha uttömt sina möjligheter. Under rådrumsperioden krävs inga underlag in, det åligger den sökande att uppvisa underlag som styrker att denne gjort vad den kunnat för att sänka sin boendekostnad i slutet av rådrumsperioden. Om den sökande efter rådrumsperioden inte bedöms ha uttömt sina möjligheter för att förändra sin boendesituation, ska högsta godtagbara hyreskostnad utgå i stället för faktisk boendekostnad.

Om en biståndstagare anser sig behöva byta bostad under pågående biståndsperiod och detta medför ökade boendekostnader ska detta ske i samråd med socialtjänsten för att förhindra att byte sker till ett boende som inte kommer att godkännas. Om den sökande flyttar till dyrare boende utan att samråda med socialtjänsten måste ändå en prövning göras om det finns särskilda behov som kan föranleda att den högre boendekostnaden kan godkännas. Annars ska den tidigare boendekostnaden räknas som godtagbar hyresnivå.

Den sökande kan behöva flytta om:

- Det finns medicinska eller starka sociala skäl som styrker behovet av flytt
- Bostadens standard inte är skälig vad avser fysisk miljö och utrustning
- Den sökande måste flytta till följd av att han eller hon utsatts för våld eller andra övergrepp av någon närstående eller för annat brott

- Det finns svåra personliga motsättningar mellan hushållsmedlemmarna, exempelvis mellan föräldrar respektive kvarboende vuxna barn. Eller om ett vuxet barn genom att tvingas bo kvar i föräldrahemmet förhindras att leva ett normalt vuxenliv och bli självständig

2.4.2 Socialt kontrakt/träningslägenhet/kommunkontrakt och Slussen

Socialt kontrakt är en biståndsinsats som beviljas för särskilt utsatta grupper i samhället där socialtjänsten har ett ansvar att tillgodose en bostad. Brukare som beviljas denna insats bedöms ha små till obefintliga möjligheter att anskaffa ett eget boende, därmed ska faktisk hyreskostnad godkännas och inget rådrum med krav på att söka ett billigare boende ska tillämpas. Det kan i vissa fall finnas särskilda anledningar att ställa krav på rådrum även om en person har ett socialt kontrakt. Om den enskilde erbjuds ett annat boende med en lägre hyreskostnad, men tackar nej till detta, kan rådrum på den faktiska hyreskostnaden komma att bli aktuellt. Inom verksamhetsområdet finns även insatsen träningslägenhet. Insatsen beviljas av vuxenhandläggare. Boendet handläggs i likhet som sociala kontrakt.

Kommunkontrakt beviljas till anvisade eller kvotflyktingar genom Migrationsverket. Dessa ska, i likhet med socialt kontrakt, beviljas den faktiska hyreskostnaden då kommunen är skyldiga att ombesörja boende enligt bostättningslagen.

Inom verksamhetsområdet finns även eftervårdsbehandling med boende för den som är bostadslös/hemlös. Denna typ av behandling består av egna lägenheter i en fastighet som benämns som Slussen. Även denna typ av insats kan likställas med socialt kontrakt och träningslägenheter även om biståndsperioden oftast är mycket kortare.

2.4.3 Bostadsrätt eller villa

Bostadsrätt eller villa är en realiserbar tillgång om den genom försäljning kan ge inkomster till försörjningen. Detta gäller även om bostadsrätten förvärvats genom ombildning från hyresrätt till bostadsrätt. Krav ska då ställas på att bostaden lämnas till mäklare för försäljning. Om biståndsbehovet förväntas bli kortvarigt (högst 3 månader) eller om bostadsrätten eller villan är belånad på sådant sätt att det inte kan bli något överskott vid en försäljning och månadskostnaden är rimlig, ska krav på försäljning inte ställas.

I övrigt gäller vad som sägs ovan om hyreslägenheter beträffande skälig boendekostnad, rådrum, krav på flytt och ställningstagande i samband med det. Som boendekostnad för bostadsrätt räknas månadsavgiften till bostadsrättsföreningen, uppvärmningskostnaden och eventuell ränta på lån för bostaden. Krav ska ställas på att den sökande ansöker om skattejämkning för räntekostnaderna och om sådan beviljas godtas 100 procent av räntekostnaderna som boendekostnad. I annat fall godtas 70 procent av räntekostnaderna eftersom

30 procent är avdragsgilla vid självdeklaration. För den som saknar skattepliktig inkomst ersätts 100 procent av räntekostnaden med den begränsning som finns i högsta godtagbara boendekostnad.

Som boendekostnad för villa kan bistånd utgå till räntekostnader, kostnader för vatten- och avlopp, sophämtning, uppvärmning och tomträttsavgäld om de tillsammans inte överstiger högsta godtagbara hyresnivå. Bistånd beviljas inte till amorteringsdel på lån som tagits för inköp av bostaden, eftersom det innebär att socialtjänsten bidrar till en kapitalisering. *Se avsnitt "5.9.2 bostadsrätt eller villa."*

2.4.4 Andrahandsboende

För andrahandsboende gäller samma regler beträffande skälig standard och kostnad samt krav på flytt som vid förstahandskontrakt, se regler kring rådrum under avsnitt "2.4.1 Hyresrätt". Ett av fastighetsägaren/bostadsrättsföreningen godkänt andrahandskontrakt ska efterfrågas, men kan inte krävas. Ett skriftligt avtal mellan den sökande och förstahandshyresgästen/bostadsrättsinnehavaren ska alltid uppvisas. Detta ska innehålla överenskommelse om hyrestidens längd, ömsesidig uppsägningstid, hyrans storlek och vad som ingår i hyran. Lägenhetens adress ska framgå. Förstahandskontrakt och hyresspecifikation ska begäras in men kan inte ställas som krav för rätt till försörjningsstöd. Den hyra som lägenhetsinnehavaren och andrahandshyresgästen har avtalat bör godkännas under förutsättning att den är skälig.

I hyreslagen finns bestämmelser om vad som är en skälig kostnad vid andrahandsuthyrning. Enligt dessa bestämmelser ska hyran motsvara den hyra som förstahandshyresgästen ska betala enligt sitt hyreskontrakt, med ett eventuellt tillägg om högst 15 procent för bland annat möbler och utrustning. När det gäller uthyrning av en bostad som uthyraren själv äger regleras detta i lagen om uthyrning av egen bostad (2012:978) även kallad privatuthyrningslagen.

2.4.5 Inneboende

Vad som sägs i detta avsnitt gäller inte inneboende hos nära släkting eller delad bostad med någon typ av hushållsgemenskap. Socialnämnden ska vid beräkningen av den faktiska kostnaden för en inneboende beakta vad bostadsinnehavaren och den inneboende avtalat, om kostnaden är skälig. Hyran för inneboenderum ska bedömas utifrån vad den sökande disponerar enligt uppvisat avtal med förstahandshyresgästen/bostadsägaren. För att hyran ska kunna bedömas som skälig ska den vara proportionerlig i jämförelse till den hyra som förstahandshyresgästen betalar. Tillägg för möbler eller annan utrustning får inte överskrida 15 % av den hyra som förstahandshyresgästen betalar. Avtal ska alltid begäras in och ska innehålla överenskommelse om hyrestidens längd, ömsesidig uppsägningstid, hyreskostnad och vad som ingår i hyran. Bostadsadressen ska framgå.

2.4.6 Hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren

Socialnämnden ska vid beräkningen av den faktiska boendekostnaden beakta hur stor andel av bostaden den enskilde disponerar, om till exempel ett kvarboende vuxet barn eller en förälder lever i en hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren utan att vara sammanboende. Om en förälder med ett kvarboende vuxet barn söker försörjningsstöd är utgångspunkten att barnet ska bidra med sin del av boendekostnaden. Om det kvarboende vuxna barnet också söker försörjningsstöd ska denne ansöka om bistånd till boendekostnad för egen del.

Hushållsgemenskap innebär att två eller flera personer stadigvarande bor i samma bostad så att de kan utnyttja flerpersonshushållets ekonomiska fördelar; till exempel köpa livsmedel och förbrukningsvaror gemensamt och dela på abonnemang och tidning. Det kan till exempel vara syskon, vänner eller andra som inte lever under äktenskapsliknande förhållanden. Det behöver alltså inte vara en hushållsgemenskap där parterna har någon form av ekonomiskt ansvar för varandra. Hyresdel räknas ut enligt det beräkningssätt som Försäkringskassan använder. I dessa räknas varje rum som två enheter och köket som enhet.

Exempel: Om den sökande disponerar ett rum i sina föräldrars bostad på fyra rum och kök, innebär det att personen disponerar två av totalt nio enheter (fyra rum \times 2 = 8 + kök = 9 enheter). Hela boendekostnaden är 6 000 kr per månad. Den sökandes andel av boendekostnaden beräknas då genom att 6 000 divideras med 9 och därefter multipliceras med 2, det vill säga $6\,000/9 \times 2 = 1\,333$ kr per månad.

2.4.7 Delad bostad

Socialnämnden ska vid beräkningen av den faktiska boendekostnaden beakta kostnaden delat med antalet boende (inklusive barn) i bostaden, om flera personer delar bostad men saknar eller har begränsad hushållsgemenskap.

2.4.8 Andra boendeformer

Socialnämnden ska för andra boendeformer (exempelvis husvagn, båt eller hotell) beräkna den faktiska boendekostnaden efter omständigheterna i varje enskilt fall. I vissa fall kan det vara motiverat att lägga till kostnader för sådant som ingår i ett vanligt boende, till exempel dusch och tvättmaskin. Bistånd till boendekostnader ska i dessa fall prövas mycket restriktivt och beviljas endast om den sökande har mycket stora svårigheter att få annat boende.

2.4.9 Vuxet hemmaboende barn

Ett kvarboende vuxet barn som får ekonomiskt bistånd ska genom biståndet få möjlighet att betala sin del av familjens boendekostnad i vissa fall, bland annat om:

- Föräldrarna på grund av att det vuxna barnet bor kvar har en högre boendekostnad än de annars skulle ha haft, antingen genom att tvingas behålla en stor bostad eller att helt eller delvis mista rätten till bostadsbidrag. Ekonomiskt bistånd kan beviljas motsvarande summan av det förlorade bostadsbidraget.
- Det vuxna barnet tidigare har betalat hyra hemma och inte har rätt till studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) eller förlängt barnbidrag enligt 15 kap. socialförsäkringsbalken. Perioden för att ha betalat hyra hemma hos föräldrarna ska inte ligga mer än tre månader bakåt i tiden och vara av minst tre månaders varaktighet.

Med ett kvarboende vuxet barn menas ett barn som efter fyllda 18 år bor kvar i föräldrahemmet men som föräldrarna inte är underhållsskyldiga för. Vid studier har föräldrar försörjningsansvaret till 21 år.

2.4.10 Förälder inneboende hos barn

En förälder som är inneboende hos sitt vuxna barn ska få möjlighet att bidra till boendekostnaderna. En individuell prövning görs avseende framställan om boendekostnad, vilken faktisk kostnad som avtalats om, om kostnaden är skälig samt om det vuxna barnet har drabbats ekonomiskt av att föräldern bor i bostaden, exempelvis genom indraget eller minskat bostadsbidrag.

2.4.11 Ungdom under 21 år som flyttat till eget boende

Huvudregeln är att bistånd till boendekostnad inte ska beviljas om hyresavtalet tecknas under en period då den sökande saknar inkomst och möjlighet att själv betala hyran. Undantag kan göras om det föreligger starka sociala skäl till flytten. För ungdomar som med egna inkomster finansierat eget boende under minst tre månader, eller där socialnämnden medverkat till att den unge flyttat, kan den faktiska boendekostnaden beviljas.

2.4.12 Akut boende

Akut boende i form av hotell eller vandrarhem kan beviljas av särskilda skäl och ska bedömas mycket restriktivt, främst om det uppstått en oväntad eller oförutsedd händelse. För barnfamiljer ska hänsyn tas till barnperspektivet vid en bedömning. Andra lösningar och boendeformer ska övervägas i första hand. Akut boende kan beviljas med maximalt 14 dagar åt gången innan en ny bedömning ska göras om eventuellt fortsatt behov. Det åligger den sökande att under bistandsperioden göra vad denne kan för att försöka hitta en mer permanent boendelösning. En boendepän ska alltid upprättas i samband med att bistånd till akut boende beviljas. Vid beslut om en eventuell ytterligare bistandsperiod ska den sökandes boendesökande tas med i bedömningen, då en förutsättning för fortsatt bistånd till akut boende är att den sökande gör vad denne kan för att hitta en lösning på sin situation.

2.4.13 Trångboddhet

För att ett hushåll inte ska anses som trångbott bör det, utom för ensamstående utan barn, ha sovrum utöver vardagsrum och kök eller kokvrå. Två barn bör kunna dela sovrum. Med beaktande av stigande ålder och personlig integritet, bör barn emellertid inte behöva dela sovrum.

2.5 Försörjningsstöd vid institutionsvistelse

2.5.1 Institutionsnorm

Försörjningsstöd till vuxna beviljas vid vistelse på institution eller i familjehem om behovet inte kan tillgodoses med egna inkomster, exempelvis genom förebyggande sjukpenning från Försäkringskassan. Institutionsnormen omfattar normposterna: fritid/lek, hälsa/hygien och kläder/skor. Institutionsnormen inkluderar även del av hushållsgemensamma kostnader gällande tidning och telefon.

Vissa behandlingshem/familjehem ger brukarna en så kallad "fickpeng" veckovis eller månadsvis under deras vistelse hos dem. Om en brukare befinner sig på ett arbetskooperativ utgår ersättning till brukaren (oftast kontant). På vissa behandlingshem/familjehem ingår även mat, det vill säga att den enskilde får sina behov av mat tillgodosett på plats. Både eventuell fickpeng samt eventuell mat som ingår måste kontrolleras med vuxenhandläggare eller behandlingshemmet/familjehemmet i varje enskilt ärende, för att säkerställa att dubbla ersättningar inte utgår under institutionsvistelsen. En ekonomisk sammanställning kan begäras från behandlingshemmet där det framgår vad för ersättning som utgått samt till vilken summa. För bistånd till resor se avsnitt "4.13 Inskrivna för vård eller behandling inom socialtjänsten".

2.5.2 Skäliga kostnader utöver institutionsnorm vid vistelse på institution

För personer som under behandlingstiden har kvar sin bostad ingår även kostnader med anknytning till bostaden i försörjningsstödet (skäliga kostnader utöver institutionsnorm). Dessa kostnader är:

- Hyra
- Hushållsel, varmvatten samt abonnemangsavgift
- Hemförsäkring

Bistånd till dessa kostnader ska beviljas efter sedvanlig prövning av rätten till ekonomiskt bistånd. Utöver de ovan nämnda kostnaderna kan bistånd även beviljas till a-kassa och resekostnad vid exempelvis permission/umgänge.

2.6 Nödprövning och akut bistånd

Med hänvisning till kommunens yttersta ansvar ska en så kallad nödprövning göras om en sökande hävdar att nödsituation föreligger. Ekonomiskt bistånd till

akuta behov för livsuppehållet kan beviljas efter individuell prövning. Vid bedömningen ska hänsyn tas till om det finns barn i hushållet, och deras situation ska särskilt uppmärksammas. Föräldrar ska i detta sammanhang informeras om det ekonomiska ansvar föräldraskapet innebär och utgångspunkten att de som inom ramen för sin förmåga och ekonomiska resurser har huvudansvaret för att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnet.

Övervägande vid nödprövning:

- Är det en akut nödsituation?
- Finns barn i hushållet?
- Finns sjukdom hos den sökande som skulle kunna förvärras om personen inte får ekonomisk hjälp?
- Har den sökande medicinska eller sociala problem som medför svårigheter att ta eget ansvar för sin situation?
- Känner den sökande till socialtjänstens normer och beräkningsgrunder och har personen tidigare fått information?
- Kan den sökande få hjälp från underhållsskyldig?
- Är behovet av ekonomisk hjälp återkommande trots egen försörjning?
- Finns förmedlingsmedelskonto?

Efter bedömning i det enskilda fallet, kan den sökande ha rätt till akut bistånd. Beslut ska föregås av utredning. Kontoöversikt och kontoutdrag ska begäras in som underlag för bedömningen. Vid nödprövning ska beslutet kommuniceras samma dag som beslut fattas, oavsett om det rör sig om ett bifall eller ett avslag. Om den sökande inte går att nå för kommunikering ska detta journalföras tydligt.

Om behovet av nödprövning är upprepat och det finns barn i hushållet ska särskilt uppmärksammas om behovet kan vara ett uttryck för att det kan finnas anledning till oro för barnens hälsa och utveckling. Orosanmälan ska i dessa fall alltid övervägas.

En person som tillfälligt hamnar i nödläge kan ha rätt till bistånd till akuta behov oavsett om nödläget har uppstått genom eget agerande eller på annat sätt. Den bidragssökandes ekonomiska situation vid ansökningstillfället och under den period som hjälpen avser skall då ligga till grund för behovsprövningen. Grundregeln när det gäller rätten till bistånd är dock att den sökande har ett eget ansvar för att tillgodose sina behov. Hänsyn ska därför tas till inkomster som den bidragssökande har haft före ansökningstillfället och där det framgår att den sökande känt till kraven för rätt till bistånd men ändå vid upprepade tillfällen agerar på sådant sätt att nödläge

uppstår. Av betydelse är även om den utgift som föranlett nödläget varit oförutsägbar och nödvändig för att uppnå en skälig levnadsnivå.

Nödprövning för hushåll som regelmässigt har inkomster över försörjningsstödsnivå ska prövas restriktivt och endast beviljas för att avvärja en akut nödsituation eller om den sökande bedöms vara förhindrad att själv ta ansvar för sin ekonomi och sin livssituation. Vid upprepade nödsituationer bör en bedömning göras avseende eventuell anmälan till överförmyndarnämnden angående god man/förvaltare.

2.7 Personer som tillfälligt vistas i kommunen

En medellös person som tillfälligt vistas i kommunen kan i en akut situation beviljas bistånd till enkel biljett till hemkommun inom Norden eller till ambassaden. För beviljande av biljett hem krävs ansökan av den sökande. Efter ansökan kan matpengar för en dag beviljas om ankomsten till bostadsorten infaller på kvällstid.

3. Bistånd till livsföringen i övrigt

Om den sökande inte kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt, kan den sökande få ekonomiskt bistånd till livsföringen i övrigt. Biståndet prövas enligt 4 kap 1§ SoL och nedan beskrivs nämndens riktlinjer avseende de vanligast förekommande posterna.

3.1 Hälsa- och sjukvård

3.1.1 Läkarvård

Läkarvård och sjukvårdande behandling godkänns enligt gällande taxa för patientavgift till och med nivån för högkostnadsskyddet. Fri sjukvård för barn och ungdomar till och med 19 år. Kostnader för uteblivet besök beviljas inte. Häktade samt de som vårdas enligt smittskyddslagen är befriade från avgifter.

3.1.2 Medicin

Läkarföreskriven medicin inom högkostnadsskyddet godkänns enligt gällande taxa upp till och med nivån för högkostnadsskyddet. Detta gäller även om den sökande har ett apotekskonto (ApoDOS) eller mediciner via faktura.

Vissa läkemedel täcks inte av högkostnadsskyddet och det är inte meningen att socialtjänsten ska ta över kostnaderna för dessa läkemedel utan vara mycket restriktiv med att ge bistånd till dessa. En utredning behövs alltid göras för att fastställa att det föreligger ett välgrundat behov av behandling med läkemedlet samt att läkemedlet är nödvändigt ur hälsosynpunkt och inte kan ersättas med en medicin som ingår i högkostnadsskyddet.

Barn upp till 18 år har kostnadsfria läkemedel inom högkostnadsskyddet. Detta gäller även asylsökande barn och barn som vistas i Sverige utan tillstånd.

3.1.3 Sjukvårdskostnad

Vid en planerad sjukhusvistelse kan försörjningsstödet reduceras med posten för livsmedel, under förutsättning att de extra kostnader som sjukhusvistelsen innebär räknas med i försörjningsstödet och bidrag till sjukhusräkning beviljas.

Vid inkommen framställan om sjukvårdskostnad som ej tidigare varit känd ska kostnaden för vård beviljas med reduktion för livsmedel. Vid pågående sjukhusvistelse räknas institutionsnorm samt hyra, övriga skäliga kostnader samt vårdavgift i sin helhet för den i hushållet som det gäller.

Kostnader för transporter till och från sjukvård eller sjukbesök beviljas endast med den del som inte täcks av ersättning från Region Sörmland.

3.1.4 Ambulanstransport

Bistånd beviljas till kostnad för ambulanstransport.

3.1.5 Mammografi och cellprov

Bistånd beviljas till kostnad för mammografi. Cellprov är avgiftsfritt.

3.1.6 Friskvård på recept

Friskvård på recept beviljas inte. Om träningen anses medicinskt motiverad ingår den i högkostnadsskyddet, annars ska det anses vara friskvård och ingå i posten fritid.

3.1.7 Tekniska hjälpmedel

Bistånd beviljas efter sedvanlig ekonomisk prövning till egenavgiften för läkarföreskrivna hjälpmedel som till exempel hörapparat, om behovet inte kan tillgodoses via Region Sörmland eller Försäkringskassan. Kostnader för inlägg och ortopediska skor ska styrkas med läkarintyg. Den sökande ska undersöka möjligheten till att få kostnaden reducerad genom Region Sörmland eller merkostnadsersättning.

3.1.8 Psykoterapikostnad

Psykoterapi är sjukvårdens ansvar. Huvudprincipen är därför att bistånd till kostnad för psykoterapi inte ska beviljas. Den som söker sådant bistånd ska hänvisas till vårdcentral eller psykiatrisk öppenvårdsmottagning.

3.1.9 Egenavgift vid vård och behandling

Egenavgiften vid placering för vård och behandling av vuxna missbrukare i HVB och familjehem är densamma som vid sjukhusvård. Om personen inte har tillräckliga egna inkomster att betala avgiften med ska avgiften sättas ned eller

efterges i samband med placeringsbeslutet. Försörjningsstöd ska inte beviljas till egenavgift vid placering för vård och behandling.

3.1.10 Hemtjänstavgift

Ekonomiskt bistånd beviljas i regel inte till kostnaden för hemtjänstavgift, detta då försörjningsstödstagare bör vara avgiftsbefriade. Den sökande ska uppmanas att ansöka om reducering av hemtjänstavgiften hos avgiftshandläggare.

3.2 Tandvård

Ekonomiskt bistånd till tandvård utgår i första hand för akut tandvård. För annan tandvård ska kostnadsförslag från tandläkare inhämtas.

3.2.1 Akut tandvård

Med akut tandvård avses ofrånkomligt behov av behandling vid värk, infektiösa tillstånd och traumaskador. Exempel på behandling kan vara tandutdragning, akut rotbehandling, temporära fyllningar, enstaka fyllningar för att undanröja värk samt proteser. Detta är behandling som oftast måste utföras omedelbart. Den får utföras utan kostnadsförslag i de fall ett sådant inte kan inväntas. Det ska av tandvårdsräkning (och eventuell journalkopia) eller genom kontakt med behandlande tandläkare framgå att behovet av behandling var akut.

3.2.2 Nödvändig mer omfattande tandvård

Vid längre tids behov av försörjningsstöd kan även annan tandvård än akut beviljas om det är nödvändigt för att uppnå godtagbar tuggförmåga, förhindra väsentligt försämrad tandstatus och är en förutsättning för att fungera socialt och kunna arbeta. Bistånd kan således utgå till skäligen kostnader för nödvändig tandvård. Nämnden bör väga in om biståndsbehovet beräknas bli kort- eller långvarigt. Om den sökandes behov av ekonomiskt bistånd bedöms vara av kortvarig art och denne själv kan tillgodose sitt behov inom rimlig tid, bör detta vägas in i bedömningen av hur omfattande biståndet till tandvård ska vara.

Vid behov av omfattande tandvård, ska den sökande redovisa ett kostnadsförslag. Kostnad för tandläkarens undersökning i samband med upprättande av kostnadsförslaget ska inkluderas i biståndet, men inte kostnad för eventuellt uteblivet besök. Av kostnadsförslaget ska det framgå vilka behandlingar som är tänkta att genomföras, vilka tänder det avser, referenspris och klinikens pris för varje behandling, total patientkostnad, eventuellt avdrag för tandvårdsstöd från Försäkringskassan samt total beräknad behandlingstid. Endast behandlingskostnader godkända av Försäkringskassan ska beviljas. Vid omfattande tandvårdsbehandlingar med en kostnad som överstiger 10 000 kronor, eller då tveksamhet uppstår kring kostnadsförslaget, kan kontakt tas med behandlande tandläkare efter inhämtande av samtycke från sökande eller så kan ytterligare kostnadsförslag begäras från annan tandvårdsklinik. I dessa fall godkänns ytterligare kostnad för undersökning.

Följande ska beaktas vid ansökan om bistånd till tandvård:

- Omfattningen på tandvården och kostnaden ska jämföras med vad en låginkomsttagare på orten har råd att kosta på sig.
- Folk tandvårdens prislista för de åtgärder som debiteras ska vara vägledande.
- Tandvården ska utföras av tandläkare som är ansluten till Försäkringskassan.
- Avgift för narkos eller annan motsvarande smärtlindring kan ingå i tandvårdskostnaden för personer med extrem tandvårdsrädsla. Detta ska vara styrkt med intyg från tandvården.
- Sökande som har egen inkomst över försörjningsstödsnivå, men ändå söker bistånd till tandvårdskostnad ska i första hand hänvisas till att göra en avbetalningsplan hos tandläkaren eller söka andra medel för behandlingen.

Ett beslut om bistånd till tandvård sträcker sig ofta över flera månader, men ska alltid tidsbegränsas. Rätten till ekonomiskt bistånd prövas månadsvis, varpå bistånd till tandvårdskostnaden endast utgår om den sökande bedöms vara berättigad bistånd den aktuella ansökningsmånaden när kostnaden ska betalas.

3.2.3 Förebyggande tandvård

Ekonomiskt bistånd kan utgå till förebyggande åtgärder mot karies och tandlossning, endast om det finns medicinska skäl. Tandvården ska vara nödvändig och styrkas med underlag från behandlande tandläkare. Av underlagen ska det framgå varför sökande är i behov av förebyggande åtgärder samt vad för behandlingar som sökande är i behov av. Kvitto eller faktura ska inkomma efter genomförd behandling för bedömning.

Enskilda med en sjukdom eller funktionsnedsättning som ökar risken för försämrad tandhälsa kan ha rätt till särskilt tandvårdsbidrag. Bidraget används till förebyggande tandvård för att hjälpa den sökande att behålla en god tandhälsa. Det är tandläkaren eller tandhygienisten som bedömer om den sökande har rätt till bidraget enligt Socialstyrelsens föreskrifter. Om den sökande, vid en ansökan om bistånd till tandvårdskostnader, uppger sig ha rätt till särskilt tandvårdsbidrag ska detta styrkas med kopia på förhandsbesked från Försäkringskassan.

3.2.4 Tandvårdsförsäkring/frisktandvårdsavtal

Kostnad för tandvårdsförsäkring eller frisktandvårdsavtal godkänns ej vid ansökan om ekonomiskt bistånd, då denna bygger på en förmodad kostnad och behov hos en person och inte en faktisk kostnad och behov.

3.3 Glasögon och kontaktlinser

Den sökande ska inkomma med underlag på genomförd synundersökning och utlåtande från optiker tillsammans med kostnadsförslag som styrker behovet av glasögon. Bedöms kostnadsförslaget som oskäligt ska ytterligare kostnadsförslag uppvisas. Synundersökning bör ha gjorts i samband med kostnadsförslag så att angivet belopp stämmer. Behovet av glasögon ska således vara styrkt av en legitimerad optiker eller läkare. Av kostnadsförslaget ska det framgå vad som ingår i begärt pris. Om ovanstående underlag saknas, ska en begäran om komplettering skickas till sökande. Samtycke kan efterfrågas för att kunna ta kontakt med optiker, om behov av detta föreligger.

Skälig kostnad för glasögon är lägsta paketpris som erbjuds av optiker. Endast kostnad för vad som behövs för att korrigera synfel godkänns, inte kostnader för specialslipade- eller specialbehandlade glas så som exempelvis tonade eller extra tunna glas, om detta inte är medicinskt befogat och kan styrkas med intyg. Inte heller beviljas bistånd till progressiva glasögon. Kontaktlinser kan endast godkännas vid intyg från läkare där det framgår medicinska skäl och ett behov som inte går att tillgodose med glasögon.

Bistånd till vanliga läsglasögon beviljas ej. Kostnaden för vanliga läsglasögon är låg och bedöms vara en sällanköpsprodukt som kan tillgodoses inom ramen för riksnormens post för hälsa och hygien.

Om den sökande tidigare blivit beviljad glasögon behöver en bedömning göras avseende det nya behovet som uppstått. Har den sökande förlorat sina glasögon eller om dessa har gått sönder hänvisas denne i första hand till hemförsäkringen eller en eventuell glasögonförsäkring. Hänsyn ska tas till om den sökande behöver nya glasögon på grund av synförändring, då detta i sig kan vara en godkänd anledning till att bistånd till glasögon utgår på nytt.

Bistånd utgår till synundersökning för barn om detta inte är gratis hos optiker. För ekonomiskt bistånd till glasögon för barn behöver en ansökan om bidrag hos Region Sörmland göras. Ansökan kan göras hos optiker och en kopia på ansökan alternativt underlag i form av besked om beviljat bidrag ska begäras in med ansökan om ekonomiskt bistånd. Mindre summor för kostnad till glasögon kan komma att uppstå, men bidraget från regionen ska täcka kostnad för glasögonbåge och glas enligt regelverk.

3.4 Barnomsorgsavgift

Barnomsorgsavgiften kan beviljas till den faktiska kostnaden när man i övrigt är berättigad till försörjningsstöd. Hushållets sammanlagda inkomst påverkar avgiften till barnomsorgen. Därför måste hushållet alltid anmäla den nuvarande inkomsten för att rätt taxa ska gälla.

Vid växelvist boende ska föräldrar begära skilda fakturor. Om föräldrarna separerar måste de underrätta handläggaren på utbildningskontoret och fylla i en särskild blankett för att få skilda fakturor.

Om barnet hotas av uppsägning bör handläggare kontakta ansvarig för verksamheten. Om barnet har behov av platsen av sociala skäl får den, enligt skollagen, inte sägas upp. Skuld för avgift till förskoleverksamhet behandlas normalt som andra skulder. Den sökande ska undersöka möjligheten att göra upp en avbetalningsplan med utbildningskontoret.

3.5 Umgängeskostnader

Umgängeskostnader är lika med riksnorm för barn som tillfälligt är medlemmar i hushållet. Vid bedömning av omfattningen av umgänget ska nämnden beakta vad som har reglerats genom dom eller beslut av domstol eller genom avtal om umgänge. Har barnet vårdinsatser genom socialtjänsten ska ekonomiskt bistånd till umgängeskostnader beviljas i enlighet med upprättad vårdplan.

Rätten till umgänge ska kontrolleras och framgå av dom, avtal eller intyg från vårdnadshavaren. Vid umgänge upp till sex dagar per månad har boföräldern rätt att få behålla hela normen för barnet trots att barnet vistas hos den andre föräldern. Om umgänget varje månad är mer omfattande än sex dagar eller om vårdnaden är gemensam ska den ekonomiska uppgörelsen mellan föräldrarna kontrolleras innan beslut. Vid gemensam vårdnad när barnet bor växelvis hos båda föräldrarna ska normalt inkomster och utgifter som rör barnet delas lika mellan föräldrarna och halv månadsnorm för barnet räknas in i den biståndssökande förälderns försörjningsstöd.

3.6 Hemutrustning

Ekonomiskt bistånd kan ges till sådan hemutrustning som behövs för att ett hem ska fungera. Behovet bedöms utifrån den sökandes personliga förhållanden och framtida försörjningsmöjligheter. Beloppet är framräknat för att täcka begagnad utrustning med undantag för madrass och sängkläder. Prövning av behovet ska göras i förhållande till vad som kan anses vara skälig levnadsnivå och vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig. Detta ska bedömas restriktivt och efter det att andra möjligheter är uttömda. Vid ansökan om hemutrustning ska i regel hembesök göras.

3.6.1 Hel hemutrustning

Avser en mer omfattande hemutrustning som ska användas under lång tid. Beviljas endast personer som inom överskådlig tid inte bedöms kunna förbättra sina inkomster och själva bekosta en hemutrustning. Det ska bedömas restriktivt och andra möjligheter ska vara uttömda. Hel hemutrustning kan vid behov utgå om den sökande behöver flytta på grund utav våldsutsatthet eller annan brottsutsatthet.

3.6.2 Begränsad hemutrustning

Begränsad hemutrustning kan beviljas till personer som har tillfälligt behov av försörjningsstöd och för att få en fungerande boendesituation som inte kan avvakta till att egna inkomster täcker behovet. För personer som tidigare beviljats ekonomiskt bistånd till hemutrustning prövas behovet restriktivt.

3.6.3 Komplettering av hemutrustning

Bistånd till komplettering av hemutrustning kan beviljas vid behov till den sökande med mer än sex månaders behov av försörjningsstöd. Detta ingår till viss del i hushållsgemensamma kostnader.

3.6.4 Hemutrustning för ungdomar

Unga människor som flyttar hemifrån ska normalt inte kunna få bistånd av samhället till grundutrustning utan flytten ska ha skett med planering som innebär att tillräcklig utrustning ska finnas. Hemutrustning till ungdomar kan beviljas till en maxkostnad av 10 procent av rådande prisbasbelopp.

3.6.5 Tvättmaskin/diskmaskin

Bistånd för köp av tvättmaskin beviljas i regel inte. Om behovet av tvättmaskin uppstått på grund av att fastigheten saknar tvättstuga, eller att denna är undermålig, ska den sökande hänvisas till hyresvärden. Bistånd till diskmaskin utgår endast om det finns starka medicinska skäl styrkta med intyg från vården.

3.6.6 Dator

I hushåll med skolbarn och skolungdom kan det i vissa fall beviljas kostnad för begagnad dator. Innan bistånd till dator beviljas ska det undersökas huruvida skolan tillhandahåller datorer eller läsplatta. Intyg ska kunna uppvisas. Bistånd beviljas i regel inte till vuxna, då en vuxen person oftast kan använda sig av dator på bibliotek alternativt sin smartphone.

3.6.7 Mobiltelefon

Bistånd kan utgå till skälig kostnad för införskaffning av en smartphone, om den sökande inte har en dator eller surfplatta med internetuppkoppling som tillgodoser behovet av tillgång till internet och BankID. Om den sökande har en dator eller surfplatta med internetuppkoppling utgår endast bistånd till införskaffning av mobiltelefon till lägsta pris. Detta då ekonomiskt bistånd endast utgår till en teknisk enhet, som anses vara tillräckligt för att tillförsäkras en skälig levnadsnivå.

Om den sökande tidigare har fått bistånd till kostnad för mobiltelefon behöver det utredas hur länge sedan detta var samt varför behovet uppstått. Har den sökande fått bistånd till detta ändamål för kort tid sedan utgår inte bistånd på nytt, då behovet redan anses vara tillgodosett genom tidigare beviljat bistånd. Har mobiltelefonen gått sönder eller förlorats får en individuell bedömning göras.

Dock ska den sökande i första hand uppmanas att nyttja sin hemförsäkring. Om den sökande uppger att mobiltelefonen stulits ska en kopia på polisanmälan inkomma med ansökan. Bistånd till kostnad för abonnemang eller laddning av kontantkort utgår i regel inte, då behovet tillgodoses genom riksnormen.

3.7 Spädbarnsutrustning

Socialnämnden ska ge ekonomiskt bistånd till skäligen kostnader för nödvändig spädbarnsutrustning med maximalt 10 procent av prisbasbeloppet i samband med ett barns födelse. Endast det som är nödvändigt i samband med barnets födelse räknas som spädbarnsutrustning. Sökande får inkomma med en ansökan om spädbarnsutrustning där det framgår vad framställan avser. Moderskapsintyg ska alltid begäras in.

Spädbarnsutrustning kan avse bland annat:

- Säng med sängkläder och andra tillbehör
- Skötbädd med tillbehör
- Barsele
- Bilbarnstol
- Barnvagn med tillbehör
- Utrustning för bad

Biståndet prövas utifrån det faktiska behovet och den sökandes möjlighet att tillgodose behovet på egen hand. Vid bedömning av vad som är nödvändigt kan det i vissa fall vara rimligt att räkna med en viss återanvändning av kläder och utrustning – om det finns syskon och ålderskillnaden inte är för stor. Biståndet påverkas även av hur mycket den sökande kunnat planera ekonomiskt inför barnets födelse. Utgångspunkten vid bedömningen är lägsta pris och vad en låginkomsttagare på orten i allmänhet har råd att bekosta. Utrustningen kan till stor del tillgodoses genom andrahandsmarknaden, med undantag för sängutrustning. Vid gemensam vårdnad av barn ska ansvaret fördelas på båda föräldrarna.

3.8 Flyttkostnad

Utgångspunkten är att de flesta människor själva organiserar sin flytt med hjälp av släkt och vänner, men i vissa fall kan bistånd till flyttkostnad utgå.

Biståndet ska prövas utifrån följande:

- Egen förmåga att ordna flytt med hjälp av vänner och anhöriga
- Behov av och orsak till flytt (arbetsmarknadsskäl, hälsa, sociala omständigheter)

Det beviljade biståndet ska i första hand gälla hyra av släp eller lastbil inklusive kostnader för bränsle och försäkring. Endast om särskilda skäl föreligger

anlitas flyttfirma. Städ och packning ingår i regel inte i flyttkostnad, men i särskilda fall kan en individuell bedömning göras.

I de fall den sökande av medicinska skäl eller andra starka skäl inte kan klara flytten själv ska minst tre skriftliga kostnadsförslag inhämtas från flyttfirmor och sedan görs en framställan om bistånd till flyttkostnader där nämnden får ta ställning till inkomna underlag. Underlag från vården måste styrka de medicinska skälen. Bistånd till kostnad för flytt till utlandet beviljas inte. I samband med att bistånd till flyttkostnad beviljas ska den sökande styrka att den gamla bostaden har sagts upp samt att kontrakt för nytt boende finns. Informera den sökande om RUT-bidrag vid skattepliktiga inkomster.

3.9 Magasineringskostnader

För personer som saknar permanent bostad kan ekonomiskt bistånd till kostnad för magasinering av egna tillhörigheter beviljas efter individuell prövning. Beslutet ska vara tidsbegränsat för att ge skäligt rådrum till alternativ lösning. Magasineringskostnad beviljas för maximalt 4 månader. Är bedömningen att den sökande inte kan återta sin bostad eller sitt bohag inom 4 månader ska magasinering inte beviljas. Det är den sökande som ska stå för kontraktet med magasineringsfirman. Rådrum ska sättas i samband med beslut om magasinering.

Vid bedömningen ska också följande beaktas:

- Möjligheten för den sökande att inom överskådlig tid erhålla egen bostad eller magasinering genom egna kontakter.
- Kostnaderna för magasinering i förhållande till kostnad för nyanskaffning av hemutrustning.
- Bohagets innehåll och skick.

3.10 Identitetshandlingar

Identitetshandling ska beviljas för den som saknar sådan. Identitetshandling är en värdehandling och ska förvaras på ett betryggande sätt. Vid upprepade tillfällen av borttappad ID-handling görs en individuell prövning.

Kostnad för utfärdande av pass beviljas i regel inte.

De personer som saknar möjlighet att få BankID, kan ansöka om e-legitimation genom Skatteverket. Kostnaden kan godkännas.

3.11 Juridiska kostnader och ansökningsavgifter

3.11.1 Advokatkostnader

Normalt beviljas ej bistånd till advokatkostnader. Den sökande ska i första hand utnyttja det rättsskydd som ingår i hemförsäkringen. I vissa fall kan dock bistånd

utgå för att personen ska kunna tillvarata sina rättigheter och därmed uppnå skälig levnadsnivå. Ekonomiskt bistånd till självriskan vid rättsskydd eller egenavgiften vid statlig rättshjälp kan beviljas i undantagsfall, om målet gäller till exempel ett familjerättsligt ärende. I vissa fall kan rättshjälp från staten erhållas.

3.11.2 Ansökningsavgifter

Huvudregeln är att bistånd till ansökningsavgifter ej beviljas. Ett skäl att bevilja bistånd kan vara att den sökande annars inte uppnår en skälig levnadsnivå i sin sociala situation.

Vid ansökan om äktenskapsskillnad kan det vara motiverat att socialtjänsten ger ekonomiskt bistånd så att den sökande kan skilja sig. Bistånd utgår vanligtvis till halva avgiften då den andra parten ska bekosta sin del.

Kostnad som uppkommer på grund av förlängning av uppehållstillstånd beviljas ej, inte heller till ansökan om svenskt medborgarskap. Avgift för ansökan om uppehållstillstånd för barn som föds i Sverige beviljas.

3.12 Resor

3.12.1 Lokala resor som ej är arbetsresor

Lokala resor som inte är arbetsresor kan i vissa fall beviljas av särskilda skäl. Behovet kan ha uppstått på grund av att den sökande har regelbundna besök hos annan vårdgivare eller i samband med rehabiliteringsplanering eller öppenvårdsbehandling. I första hand ska utrymmet i normen utnyttjas och den sökande ska undersöka möjligheten att få sjukreseersättning via Region Sörmland. Om sjukreseersättning beviljas kan försörjningsstöd utgå till egenavgiften. Det kan också finnas starka sociala skäl till behovet. Om bistånd i form av färdtjänst ej bedöms vara aktuellt kan ekonomiskt bistånd till kostnad för lokala resor beviljas. I övrigt gäller samma regler som vid arbetsresor.

3.12.2 Färdtjänst

För färdtjänst beviljas maximalt avgift som motsvarar kostnad för ett månadskort för lokaltrafik. Avgift för busskort beviljas inte samtidigt. Bistånd till avgift för riksfärdtjänst ska bedömas på samma sätt som kostnad för andra resor som inte är lokala. Kostnader för medresenär beviljas normalt inte.

3.12.3 Rekreationsresor

Huvudprincipen är att bistånd till rekreationsresor inte beviljas. Behovet av rekreation kan tillgodoses genom posten lek och fritid i riksnormen.

Efter särskild prövning bör det finnas möjlighet att i vissa fall ge ekonomiskt bistånd till skäliga kostnader för rekreation till barnfamiljer som varit långvarigt beroende av försörjningsstöd. Den samlade bedömningen grundar sig på

familjens totala situation, barnens behov av miljöombyte och rekreation. Biståndet kan beviljas vartannat år. Vid bedömningen ska utgångspunkten vara vad en låginkomsttagare på orten kan kosta på sig och den sökande ska därför inkomma med kostnadsförslag för rekreationsresa, som högst 3 % av prisbasbeloppet och per familjemedlem godkänns.

3.12.4 Resa till begravning

Bistånd kan beviljas för resa inom Sverige om den avlidne är nära anhörig eller annan närstående. Med nära anhörig menas make/maka eller motsvarande, förälder, barn, syskon, mor- och farförälder och barnbarn. Med annan närstående menas person som, utan att vara nära anhörig, stått den sökande mycket nära. Kostnaden ska vara i nivå med vad en låginkomsttagare har råd med.

3.12.5 Umgängesresor

Ekonomiskt bistånd ska beviljas till skäliga kostnader för att ett barn ska kunna umgås med sin förälder som bor på annan ort. Med annan ort avses även ort utanför Sverige. Avgörande för vad som är skälig kostnad för resor och hur ofta bistånd ska ges till umgängesresor ska anpassas till vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd med.

Behovsprövningen ska även innefatta:

- Barnets behov av umgänge
- Båda föräldrarnas ekonomiska förutsättningar
- Skäligheten av kostnaden för resan
- Umgängesplanering enligt avtal, dom eller dokumenterad planering med barnhandläggare

Båda föräldrarna har gemensamt ansvar för att barns behov av umgänge tillgodoses. Den förälder som barnet bor hos ska vara med och bekosta umgänget utifrån ekonomisk förmåga och vad som är skäligt i förhållande till båda föräldrarnas ekonomi. Den förälder som ska utöva umgänge har dock huvudansvaret för kostnaderna. Om föräldrarna tillsammans inte har råd eller kunnat komma överens om hur reskostnaderna ska betalas, kan bistånd till kostnad för umgängesresa beviljas. Reskostnaderna ska jämföras med vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig. Den sökande ska på förfrågan kunna styrka att umgänget enligt planering genomförts efter det att bistånd lämnats till detta.

Om en umgängesförälder fått avslag på ekonomiskt bistånd för den aktuella månaden kan en nödprövning göras utifrån barnperspektivet. Möjlighet finns att bevilja bistånd till umgängesresa om det är för barnets bästa.

3.12.6 Återföreningsresor

Om en sökande önskar återförenas med sina anhöriga och ansöker om kostnad för resa avseende detta hänvisas den sökande till Migrationsverket och/eller till Röda Korset då ekonomiskt bistånd inte utgår till detta.

3.12.7 Återvandningsresor

Om en person har fått uppehållstillstånd i Sverige som flykting, skyddsbehövande, av humanitära skäl eller har tagits ut på flyktingkvoten och vill återvända har denne möjlighet att få bidrag från Migrationsverket då ekonomiskt bistånd inte beviljar kostnad för återvandring.

3.13 Kurslitteratur

I de fall studier är en godkänd aktivitet kan kurslitteratur beviljas. Möjligheten att köpa begagnade läromedel eller möjlighet att låna på bibliotek ska undersökas i första hand och utgångspunkten ska vara vad studerande i allmänhet kan kosta på sig.

3.14 Skulder

Bistånd till skulder såsom böter, avbetalning på studielån eller banklån, underhållsstöd, kontokortsskulder, skatteskuld, privata skulder etc. beviljas inte. Ekonomiskt bistånd till skuld kan utgå i särskilda fall till vissa utgifter om skuld uppstått under en sådan tid då den sökande inte haft bistånd till kostnaden, men hade fått bistånd till kostnaden om den sökande ansökt om detta. Bistånd beviljas efter en individuell prövning och om det enligt bedömningen skulle få allvarliga sociala konsekvenser för den sökande om skulden inte betalas. Det kan gälla skulder för bostadskostnad eller hushållsel. Ekonomiskt bistånd till skulder utgår restriktivt och beviljas endast om det är den enda möjligheten att uppnå skälig levnadsnivå.

Undantag kan göras avseende studieskuld som ej överstiger ca 10 000 kronor, eller skuld till arbetslöshetskassa, om avsikten är att den sökande därmed uppnår egen försörjning genom fortsatt tillgång till studiemedel via CSN eller arbetslöshetskassa.

Administrativa kostnader, räntor, och dylikt som uppkommit på grund av att den sökande inte ansökt om kostnaden inom biståndsperioden beviljas ej. Det är den sökandes ansvar att ansöka om bistånd när kostnaden uppstår och bistånd utgår ej retroaktivt.

Vid skuld för bidrag/ersättningar hos Försäkringskassan ska den sökande hänvisas till Försäkringskassan. Om avdrag sker på den sökandes befintliga bidrag/ersättningar hos Försäkringskassan, s.k. kvittning/statlig fordran, ska avdraget medräknas som fiktiv inkomst vid beräkningen av ekonomiskt bistånd. Detta då bistånd normalt ej utgår till skulder.

Om den sökande inte har kontroll över sin ekonomi och/eller har skulder ska han eller hon informeras om och hänvisas till kontakt med budget- eller skuldrådgivare. Vid utmätning eller skuldsanering hos Kronofogdemyndigheten (KFM) kan justering behöva göras. I vissa fall kan ekonomiskt bistånd beviljas trots utmätning/skuldsanering till exempel vid tillfälliga behov eller vid nödsituation. Normalbeloppet som den sökande får behålla vid utmätning/skuldsanering är högre än riksnormen för försörjningsstöd. Därför behöver den sökande i första hand vända sig till KFM för att undersöka möjligheten till anstånd, omprövning eller nedsättning av utmätningens beloppet. Detta gäller även om den sökande tillfälligt har utökade utgifter, såsom behov av tandvård eller glasögon, då KFM kan godkänna tillägg för dessa och vissa andra kostnader.

3.14.1 Hyresskuld

I första hand ska den sökandes eget ansvar beaktas och den sökande ska efter egen förmåga bidra till att betala skulden genom att exempelvis upprätta en avbetalningsplan med sin hyresvärd.

Hyresskuld kan beviljas i följande fall efter individuell bedömning:

- Skuld som uppstått under tid då den sökande av godtagbara skäl inte haft inkomster som räckt till boendekostnaden och att den sökande skulle ha varit berättigad till bistånd om personen hade ansökt om det.
- För gamla, sjuka och/eller personer med funktionsnedsättning där alternativt boende inte går att ordna eller där bostaden är särskilt anpassad till någon i hushållet.
- Då en avbetalningsplan ej är möjlig på grund av inkomster under norm
- Då de sociala konsekvenserna för barnen i en familj skulle bli för stora vid en avhysning. Det ska särskilt uppmärksammas om hyresskulden kan vara ett uttryck för omsorgssvikt från förälderns sida och om det finns anledning till oro för barnens hälsa och utveckling.
- Om sökande får bo kvar i de fall skulden regleras och det inte finns alternativa boendelösningar. *OBS! Detta är extra viktigt att säkerställa eftersom bistånd till skuld inte beviljas om sökande inte får bo kvar i bostaden.*

Vid utredning av hyresskuld ska behov av insatser från Socialnämnden för att förhindra att hyresskuld uppkommer igen beaktas. Sådana insatser kan exempelvis vara förmedlingsmedel och/eller budget- och skuldrådgivning. Andra åtgärder kan vara att ordna med autogiro eller ansöka/anmäla om god man/förvaltare. En aktivitetsplan upprättas för att undvika uppkomsten av upprepade hyresskulder, när bistånd till hyresskuld beviljas. Detta ska göras tillsammans med den sökande.

Om den sökande haft ekonomiska möjligheter att betala sin hyreskostnad ska ansökan normalt avslås. Bistånd till hyresskuld kan även avslås om det finns alternativa boendelösningar. Vid upprepade hyresskulder ska en restriktivare bedömning göras. Bistånd till ny hyresskuld kan avslås om tidigare hyresskuld beviljats med erbjudande om andra insatser som ej accepterats, eller ställda krav som ej uppfyllts. För att undvika upprepning, ska hushåll som beviljats bistånd till hyresskuld, så långt det är möjligt följas upp. Vid hyresskulder hos barnfamiljer, särskilt vid upprepade sådana, bör barnens situation särskilt uppmärksammas och om det finns anledning till oro för barnens hälsa och utveckling. En orosanmälan ska i dessa fall upprättas och skickas till mottagnings- och familjeenheten.

3.14.2 Hyresskuld för tidigare boende

Bistånd till reglering av hyresskulder gällande ett tidigare boende kan beviljas till sökande om regleringen är en förutsättning för att teckna nytt kontrakt. Bistånd till detta ändamål ska utgå restriktivt och endast om särskilda skäl föreligger. Utredningen ska innehålla både en social och en ekonomisk bedömning.

3.14.3 Elskuld

Bistånd kan beviljas till skuld för hushållsel efter särskild prövning i likhet med vad som gäller för hyresskulder och där avstängning av eltillförseln kan medföra stora sociala konsekvenser. Om depositionsavgift krävs för hushåll som beviljas kostnad för elskuld, eller som har behov av nytt elabonnemang, ska även den beviljas. Depositionsavgiften betalas direkt till elleverantören och på beställningen av abonnemanget ska anges att återbetalning ska ske till kommunen.

I samband med att en elskuld regleras ska en aktivitetsplan upprättas för att förhindra uppkomsten av ny skuld. Detta ska göras tillsammans med den sökande.

Barnens situation ska särskilt uppmärksammas och en orosanmälan ska upprättas och skickas till Mottagnings- och familjeenheten, om det finns anledning till oro för barnens hälsa och utveckling.

3.15 Fast telefoni

Bistånd till öppnande av nytt telefonabonnemang för fast telefoni kan beviljas till:

- Hushåll med styrkt behov av stationär telefon, där fast telefoni är en förutsättning för att läkarföreskrivna tekniska hjälpmedel ska kunna installeras.
- Personer som på grund av sjukdom, ålder eller funktionsnedsättning inte har förmåga att använda mobiltelefon.

Den sökande ska uppmanas se över andra alternativ i första hand. Exempelvis kan många tekniska hjälpmedel kopplas till en mobiltelefon, såsom larm till hemtjänsten.

För de hushåll som kan beviljas ekonomiskt bistånd till fast telefonabonnemang kan det bli nödvändigt att också bevilja bistånd till gammal skuld och till depositionsavgift. Detta gäller om den sökande har akut behov av fast telefoni och inte inom rimlig tid kan reglera eventuell skuld och betala depositionsavgift. Den sökande ska också vid skuld undersöka möjligheten att öppna ett abonnemang hos annan operatör. Eventuell depositionsavgift ska återbetalas till nämnden, vilket ska meddelas telefonleverantören.

3.16 Begravningskostnader

Bistånd till begravningskostnader kan beviljas under förutsättning att dödsboanmälan upprättats och dödsboets tillgångar utretts. En förutsättning för att bistånd ska utgå till begravningskostnader är att upprättad dödsboanmälan visar att tillgångar ej är tillräckliga eller saknas i dödsboet för detta ändamål. Begravningskostnader går före alla andra kostnader som kan belasta dödsboet, till exempel obetald hyra, hushållsel, telefon eller kostnader för utflytt och städning av bostaden. Hänsyn ska även tas till tillgångar i form av försäkringar, skatteåterbäring etc. Rätten till bistånd bedöms utifrån dödsboets tillgångar och inte dödsbodelägarnas. Beviljat bistånd kan återkrävas enligt SoL 9 kap. 2 § första stycket om dödsboet förväntas erhålla tillgångar längre fram.

En ansökan om begravningskostnad för ett barn eller ofullgånget foster prövas mot föräldrarnas ekonomiska situation utifrån gällande norm för försörjningsstöd.

Bistånd till begravningskostnad inklusive gravsten utgår med högst 50 % av prisbasbeloppet. Detta då alla kostnader i ansökan om begravningskostnad alltid ska prövas separat för att bedömas om det anses vara skäliga kostnader eller inte. Samma belopp kan maximalt beviljas för begravning på annan ort eller utomlands inklusive transportkostnader.

4. Olika grupperns rätt till försörjningsstöd

Vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd ingår bedömning av om behoven kan tillgodoses på annat sätt. Av förarbetena till socialtjänstlagen framgår att den enskilde är skyldig att efter förmåga bidra till sin försörjning. Detta innebär bland annat att socialtjänsten kan kräva att arbetslösa som söker ekonomiskt bistånd aktivt söker arbete och deltar i insatser som bedöms främja möjligheterna att få arbete, annars kan rätten till ekonomiskt bistånd ifrågasättas.

Kraven på en arbetslös biståndssökande person ingår som ett led i prövningen antingen jämlikt 4 kap. 1 § SoL eller jämlikt 4 kap. 4 och 5 § SoL. Det är viktigt att det i utredningen och beslut klargörs vilka lagrum som tillämpas. För all arbetsträning och praktik som sker med stöd av 4 kap. 1 och 4 §§ SoL ska samverkan ske med Arbetsförmedlingen.

Med utgångspunkt i barnets bästa och utifrån kunskapen om att barn med yrkesarbetande föräldrar har bättre förutsättningar kan det även vara motiverat att underlätta för barnfamiljer att flytta för att föräldrarna långsiktigt ska kunna försörja sig genom arbete. Arbetets varaktighet och omfattning måste då övervägas, liksom konsekvenserna av en flytt för eventuella övriga familjemedlemmar.

4.1 4 kapitlet 1 § Socialtjänstlagen

Socialtjänsten ska som huvudregel kräva att en arbetslös person står till arbetsmarknadens förfogande på heltid, genom att vara inskriven på Arbetsförmedlingen, aktivt söka arbete och ta anvisat arbete. Den biståndssökande måste söka och ta varje lämpligt arbete. Det kan även gälla tillfälliga och mindre kvalificerade arbeten som den sökande omgående ska kunna ta.

För den som arbetar deltid ska normalt krav ställas på heltidsarbete, om det är möjligt att få. I kravet på den enskilde ingår också att personen deltar i insatser, exempelvis arbetsmarknadsutbildning, praktik eller arbetsrehabiliterande åtgärder. Detta för att höja sin kompetens och utveckla den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv. Även grundutbildning i svenska och arbetssökarverksamheter räknas hit.

4.2 4 kapitlet 4 § Socialtjänstlagen

Enligt 4 kap. 4 § socialtjänstlagen får socialnämnden begära att personer som får försörjningsstöd under viss tid ska delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet, om den enskilde inte kunnat erbjudas någon annan lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Syftet med praktik eller andra kompetenshöjande åtgärder ska vara att utveckla den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv samt att förhindra passivisering i ett långvarigt biståndsberoende. Deltagandet ska vara ett led i en medveten strategi att närma sig arbetsmarknaden och krav på en viss aktivitet ska föregås av en individuell bedömning av den enskildes behov och förmåga. Insatsen ska vara tidsbegränsad och ska dokumenteras. Innan en kompetenshöjande insats erbjuds ska nämnden samråda med Arbetsförmedlingen.

Om den enskilde inte står till arbetsmarknadens förfogande, exempelvis genom att inte söka arbete eller genom att vägra delta i en arbetsmarknadsåtgärd så som arbetspraktik, arbetssökarverksamhet eller annan kompetenshöjande

verksamhet, kan rätten till försörjningsstöd ifrågasättas för hela hushållet. Detsamma gäller vid frånvaro från aktivitet utan dokumenterat giltigt skäl. Avdrag ska normalt göras vid den kommande månaden då beslut om försörjningsstöd ska fattas. Konsekvensen av den ogiltiga frånvaron ska likna vad som normalt gäller på arbetsmarknaden. Beslut enligt 4 kap. 4 § SoL går inte att överklaga med förvaltningsbesvär. Beslut enligt 5 § går att överklaga med förvaltningsbesvär.

4.3 Att stå till arbetsmarknadens förfogande

De allra flesta som har behov av försörjningsstöd saknar ett arbete. Den största andelen är arbetsföra och oförhindrade att börja arbeta direkt, men några har någon form av hinder som måste övervinnas för att de ska bli helt eller delvis arbetsföra.

Den som är arbetslös och bedöms som arbetsför ska stå till arbetsmarknadens förfogande och söka arbete aktivt. Detta innebär att vara inskriven på Arbetsförmedlingen och söka arbete i hela Sverige. Krav ska ställas på att den arbetslöse, som ansöker om ekonomiskt bistånd, söker alla lämpliga arbeten som den enskilde anses klara av. Det kan även gälla tillfälliga och mindre kvalificerade arbeten som den sökande omgående ska kunna ta.

Beträffande ledighet från arbetsökarverksamhet eller praktik i samband med helgdagar är det de av riksdagen beslutade helgdagarna som gäller.

Ordinarie förskolas eventuella semesterstängning ska inte utgöra något hinder för att stå till arbetsmarknadens förfogande, eftersom föräldrarna alltid ska erbjudas plats på alternativ förskola. Undantag kan förekomma vid privata förskolor/friskolor. Det ska dock inte utgöra något hinder att stå till arbetsmarknadens förfogande och det är föräldrarnas ansvar att lösa en eventuell semesterstängning vid privat förskola/friskola.

Den som studerar på SFI efter etableringsperioden betraktas och registreras som arbetslös. Svenskstudierna är i dessa fall en av flera möjliga insatser för att öka den enskildes möjligheter till anställning. Samma krav på motprestationer ska ställas som för arbetslösa i övrigt enligt ovan, och den sökande ska när som helst vara beredd att avbryta kursen för att påbörja erbjudet arbete. Om studier inte sker på heltid förväntas den sökande att fylla den resterande tiden med arbetssökande.

Personer som har tackat nej till egna inkomster, till exempel genom uppsägning på egen begäran och därmed har gått miste om ersättningar på grund av avbruten planering med Arbetsförmedlingen, har inte rätt till försörjningsstöd under karenstiden.

4.3.1 Arbetslösa med sociala och medicinska problem

För att socialtjänsten ska ställa andra krav än de som ställs på arbetslösa, ska problematiken vara allvarlig och omfattande. Sådana skäl är allvarligt missbruk, svår psykisk ohälsa eller dokumenterad arbetsförmåga på grund av sjukdom. Personer med denna problematik har oftast behov av insatser från andra enheter inom socialtjänsten eller från Region Sörmland. I dessa fall kan socialtjänsten upprätta en samordnad individuell plan, SIP. En SIP ska upprättas om det bedöms behövas för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda, men en förutsättning för att kalla till en SIP är att den enskilde samtycker till det.

4.3.2 Arbetslösa som saknar bostad

De som är bostadslösa/hemlösa bedöms generellt utifrån samma krav som övriga sökande. Dock bör hänsyn tas till arbetssökandet med anledning av personens sociala situation. Det är inte ovanligt att personer som saknar bostad även har andra sociala svårigheter och det är viktigt att upprätta en planering utifrån personens egen förmåga.

4.4 Föräldralediga

Föräldrarna ska ta ut full föräldrapenning (heltid, sju dagar/vecka) fram till det att barnet fyllt ett år och barnomsorgsplats har erbjudits. Senast när barnet har fyllt åtta månader ska barnomsorg sökas och en bekräftelse på platsansökan ska vid förfrågan visas upp. Detta innebär att så snart förskoleplats erbjuds ska den accepteras oavsett önskemål. För tid efter det att förskoleplats erhållits föreligger ingen rätt att vara föräldraledig viss tid. Lagen om föräldraledighet reglerar endast förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare. Detta gäller även nyanlända föräldrar med barn mellan ett och åtta år. Undantag kan vara nyanlända som i avvaktan på förskola inte kan delta i etableringsplanen.

Fyra veckor får sparas fram till det år föräldrapenningen senast får tas ut enligt Försäkringskassans regler. Sparade dagar kan användas bland annat till barnets inskolning i förskoleverksamhet eller skola. Vid parallellt deltagande i arbetssökarverksamhet får ersättningsdagarna delas upp mellan föräldrarna.

Socialsekreterare kan under föräldraledigheten kalla sökande till ett planeringsmöte för att diskutera vilka vägar till självförsörjning som kan komma att vara aktuella efter att föräldraledigheten är över. Det kan exempelvis vara studier som sökande redan under föräldraledigheten kan ansöka om, arbetssökande eller planering inför praktik.

4.5 Sjukskrivna

För att arbetsförmåga vid sjukdom ska godkännas, ska den sökande ha ett aktuellt läkarintyg, eller likvärdigt underlag från vården, som styrker oförmåga att arbeta eller delta i arbetssökaraktiviteter, helt eller delvis, under en viss tidsperiod. Det är inte sjukdomen i sig som bedöms utan arbetsförmågan.

Med hjälp av Socialstyrelsens försäkringsmedicinska beslutsstöd kan socialtjänsten se eventuella rekommendationer för behandlingsåtgärder, prognoser och rekommenderad sjukskrivningstid för sökanden som inkommit med ett läkarintyg. Det är av vikt att det försäkringsmedicinska beslutsstödet ses som ett stödverktyg och endast som rekommendationer. Om det försäkringsmedicinska beslutsunderlaget skiljer sig åt från det läkarintyg/sjukskrivning som sökande har ska socialtjänsten i samverkan med vården se över de frågor som uppkommit och en eventuell plan framåt. Arbetslösa som är sjuka ska, om det utifrån medicinsk utredning bedöms lämpligt, erbjudas rehabiliterande insatser. Läkarintyg krävs från och med 8:e sjukdagen. Sjukpenning ska sökas hos Försäkringskassan från dag ett om den enskilde bedöms kunna ha en SGI. Den enskilde ska också i de fall det är aktuellt alltid ansöka om samordning av rehabiliteringsinsatser.

Insatser ska erbjudas i form av samverkan med Arbetsförmedlingen, Region Sörmland och Försäkringskassan. Den som inte kan arbeta på grund av sjukdom ska erbjudas arbetsrehabilitering till lämpligt arbete. Först när detta inte är möjligt och sjukskrivande läkare bedömer att personen inte kommer att återfå arbetsförmågan inom överskådlig tid, kan ansökan om sjukersättning göras. Unga under 29 år som är sjukskrivna ska ansöka om aktivitetsersättning om detta är möjligt.

Arbetslösa som är sjukskrivna på deltid ska delta i arbetsökarverksamhet, eller liknande, i förhållande till sjukskrivningens omfattning.

4.6 Personer med missbruksproblem

Med missbruksproblematik i detta stycke avses personer med ett substansmissbruk av droger och alkohol. Missbruk av till exempel spel, mat och tobak inkluderas inte i detta stycke. De allmänna reglerna om möjligheten att ställa krav på biståndssökande kan inte i samma utsträckning användas för människor som har allvarliga missbruksproblem. Om den biståndssökande, helt eller i stor utsträckning, inte medverkar i socialtjänstens arbete för att utarbeta en handlingsplan eller att göra en utredning så kan detta dock utgöra grund för att reducera biståndet.

Det är av vikt att socialtjänsten strävar efter en samverkan mellan de olika och berörda verksamhetsområdena kring personer med komplexa livssituationer, exempelvis personer med missbruksproblematik. Detta då en god samverkan samt motivationsarbete kan leda till ökad chans för att personer med missbruksproblematik kan bli drogfria och därefter kunna stå till arbetsmarknadens förfogande.

Personer med missbruksproblematik kan på eget initiativ kontakta Vårnäs, ett behandlingshem som ligger i Vingåker, och komma dit på öppet intag. Om detta sker har personen inte alltid en planering upprättad med vuxenhandläggare sedan innan. En person som ansöker om ekonomiskt bistånd under eller efter behandling behöver upprätta en planering tillsammans med socialsekreterare. Samverkan ska ske inför eller efter avslutad behandling tillsammans med den enskilde och andra verksamhetsområden som berörs, exempelvis med vuxenhandläggare och vuxenbehandlare. Syftet med ett gemensamt möte är att klargöra vad personens planering framöver ska bestå av, vilka steg som ska tas och vem som ansvarar för vad.

Socialtjänsten kan inte ställa krav på att en person med allvarligt missbruksproblem ska följa en viss behandlingsplan för att vara biståndsberättigad. Däremot kan det ställas krav på att personer som visserligen har pågående missbruk, men som inte visar att de av medicinska skäl är arbetsförmögna, deltar i arbetsökarverksamhet som förutsättning för rätt till ekonomiskt bistånd. Krav ska ställas på att personen står till arbetsmarknadens förfogande, men en individuell prövning ska göras och hänsyn ska tas till om personen även har planering med öppenvården avseende sin missbruksproblematik.

När det gäller personer med påvisbart pågående missbruk kan försörjningsstödet reduceras om det är uppenbart att biståndet inte används till avsett ändamål.

4.7 Företagare eller personer med fria yrken

Egna företagare förväntas kunna klara sin försörjning via inkomster från sitt företag, men det finns inte något lagligt stöd att generellt utesluta företagare från rätten till försörjningsstöd. Aktiebolag representerar en realiserbar tillgång liksom vissa handelsbolag och enskilda firmor. Egna företagare, som driver en icke lönsam verksamhet, ska avveckla sitt företag och ställa sig till arbetsmarknadens förfogande för att vara berättigad till försörjningsstöd.

Undantag kan göras i följande fall:

- Behovet av bistånd är kortvarigt (högst tre månader), därefter ger företaget åter inkomster.
- Företagaren uppbär bidrag från Arbetsförmedlingen under sex månader och under den tiden finns det utsikter att företaget ger inkomster.

Sökande med fria yrken (konstnärer, författare, musiker, artister, frilans etc.) har ofta F-skattsedel, eftersom detta är ett krav från deras uppdragsgivare. Deras ansökan om försörjningsstöd eller annat ekonomiskt bistånd ska prövas på samma sätt som för andra hel- eller deltidsarbetslösa, d.v.s. de ska vara inskrivna på Arbetsförmedlingen och söka alla tillgängliga lämpliga arbeten.

4.8 Inskrivna för kriminalvård, rättspsykiatrisk vård etc.

För personer inskrivna inom kriminalvården ska kriminalvården svara för alla kostnader under verkställighetstiden. Personer som är dömda till kriminalvård har i vissa fall rätt till bistånd till hyra under verkställighetstiden. Vägledande vid prövning ska vara den sökandes hyresförhållande, straffets längd, egen förmåga att betala hela eller del av hyran samt rehabiliteringsaspekten. Den sökandes möjlighet till inkomst från arbete inom anstalten ska alltid utredas innan ekonomiskt bistånd beviljas. Häktade personer har rätt till bistånd till hyreskostnad efter sedvanlig prövning.

Vid fängelsestraff längre än sex månader beviljas i regel inte boendekostnader. Den enskilde ska hänvisas till att försöka få sin lägenhet uttyrd i andra hand eftersom bostad efter frigivning är betydelsefull för fortsatt rehabilitering. Den sökande bör även uppmanas att undersöka möjligheten att få ett tillgodohavande hos hyresvärden (löfte om kontrakt efter frigivning).

Personer som är häktade, inklusive de som genomgår rättspsykiatrisk undersökning, får häktesbidrag från Kriminalvården och ska inte beviljas fickpengar. I samband med avslutning av kriminalvård ligger ansvaret för bistånd enligt 4 kap 1§ SoL på folkbokföringskommunen under en övergångsperiod (se 16 kap 2 § SoL). En rimlig övergångsperiod kan vara ca en månad. Därefter har vistelsekommunen ansvaret.

Den som genomgår rättspsykiatrisk vård eller är omhändertagen enligt smittskyddslagen har rätt till ekonomiskt bistånd på samma villkor som personer inskrivna för vård inom socialtjänsten. Observera att dömda till rättspsykiatrisk vård har kvar rätten till sjukpenning, pension, bostadsbidrag med mera.

4.8.1 Personer under intensivövervakning – s.k. fotboja

Det finns två kategorier av intensivövervakning med fotboja och rätten till ekonomiskt bistånd från socialtjänsten skiljer sig åt mellan dessa. Fotboja kan verkställas som påföljd om en person skall avtjäna fängelse i högst sex månader och dels som ett led i frigivningsförberedelserna.

1. Personer som dömts till sammanlagt högst sex månaders fängelse kan ansöka om intensivövervakning som ett alternativ till fängelse. Grundtanken är att personer vid korta straff ska kunna fortsätta arbeta, studera eller delta i rehabiliterande verksamhet. Den dömda jämföras med frivårdsklient och har exempelvis rätt att fortsätta uppbära eventuell pension eller sjukpenning, dock inte ersättning från A-kassa. Om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt har personen rätt till ekonomiskt bistånd från kommunen till sin försörjning under verkställigheten med fotboja. Om verkställigheten med fotboja upphävs och övergår till anstaltsvård gäller i stället reglerna för inskrivna inom kriminalvården. Ekonomiskt bistånd till eventuella merkostnader för intensivvårdsbevakningen, såsom avgifter,

telefoninstallationer, eller resor till och från aktiviteter ska inte beviljas då dessa bekostas av kriminalvårdsmyndigheten.

- Personer som avtjänar fängelsestraff i lägst ett år, kan som ett led i frigivningsförberedelserna ansöka om verkställighet utanför anstalt. Verkställigheten innebär intensivövervakning med fotboja, s.k. IÖV-utsluss, i slutet av verkställigheten. Detta genomförs i halvvägshus eller i egen bostad.

4.8.2 Personer med kontraktsvård

Kontraktsvård är ett alternativ till fängelse som innebär att den dömda får genomgå missbruksbehandling där kriminalvården och socialtjänsten upprättar en gemensam behandlingsplan. Kriminalvården har kostnadsansvaret för behandlingen fram till tänkt dag för villkorlig frigivning vilken inträffar efter två tredjedelar av det alternativa fängelsestraffet.

Vid behandling på institution står kriminalvården för alla kostnader till vårdgivaren i samband med placeringen såsom fickpengar, drogkontroller, sjukvårdskostnader, resor, klädustrustning, fritids- och sportutrustning och hygienartiklar. I dessa fall ska försörjningsstöd inte beviljas.

Om behandlingen sker i öppenvård bekostar kriminalvården enbart den behandling och kontroll som följer av behandlingsplanen. Personens behov av försörjningsstöd ska då prövas av socialtjänsten.

Kontraktsvård är en påföljd och om personen avbryter eller missköter den uppgjorda behandlingsplanen gäller i stället reglerna för inskrivna inom kriminalvården.

4.9 Inskrivna för vård eller behandling inom socialtjänsten

Personer som beviljas heldygnsvård eller behandling är berättigade till ekonomiskt bistånd på samma villkor som andra. Biståndet ska reduceras för kostnader den sökande inte har under vårdperioden. Gällande vilket bistånd som beviljas, se vidare under avsnittet "*2.5 Försörjningsstöd vid institutionsvistelse*".

Bistånd till resor i samband med institutionsvård, till exempel för informationsamtal, in- och utskrivning på institutionen samt möten med socialsekreterare, ska inte ekonomiskt bistånd utgå till då det omfattas av placerande enhets beslut. Observera att vissa resor kan ingå i vårdavgiften, till exempel resor till läkare eller tandläkare.

Den enskilde ska ansöka om förebyggande sjukpenning hos Försäkringskassan och vara sjukskriven av läkare.

4.10 Personer 66 år och äldre

Personer som är 66 år och äldre, som saknar tillräcklig pension och ansöker om ekonomiskt bistånd, ska hänvisas till Pensionsmyndigheten för att ansöka om bostadstillägg. Den enskilde prövas i och med ansökan om bostadstillägg även för rätten till äldreförsörjningsstöd. Om ekonomiskt bistånd beviljas i avvaktan på beslut hos Pensionsmyndigheten ska biståndet återsökas genom framställan till Pensionsmyndigheten.

4.11 Studerande

Utgångspunkten är att en vuxenstuderande inte står till arbetsmarknadens förfogande och därför inte är berättigade till försörjningsstöd. För denna grupp finns i regel andra finansieringsalternativ.

Vuxenutbildning ska finansieras genom det statliga studiemedelssystemet eller med aktivitetsstöd via Arbetsförmedlingen. Försörjningsstöd ska som huvudregel inte beviljas som studiefinansiering för reguljär utbildning eftersom detta kan medföra en inlåsnings effekt. Det snabbaste sättet till egen försörjning innebär ibland att individen får välja bort en önskad insats till förmån för ett enkelt arbete. Försörjningsstöd ska inte beviljas vid annat än korta tidsbegränsade kurser inom ramen för de insatser som erbjuds arbetslösa, där den sökande samtidigt söker arbete. Den sökande ska när som helst vara beredd att avbryta kursen för att påbörja erbjudet arbete.

4.11.1 Studerande som har familj

I familjer med två vuxna som båda saknar arbete och där den ena personen studerar med fullt studiemedel (det vill säga uppbär lånedel, bidragsdel och eventuella tillägg) och den andra personen uppfyller förutsättningarna för rätt till försörjningsstöd, kan försörjningsstöd beviljas till familjen som komplettering till studiemedlen. Detta enbart om studierna bedöms vara en förutsättning för att den studerande under framtiden ska kunna stå till arbetsmarknadens förfogande. Studierna ska därmed bedömas vara den snabbaste vägen till självförsörjning och slutföras under en rimlig tidsperiod. Alternativ sysselsättning, som ger större försörjningsmöjligheter, ska alltid prioriteras.

4.11.2 Ungdomar under 21 år som går i skolan

Enligt Föräldrabalken 7 kap 1 § har föräldrar försörjningsplikt till dess barnet fyller 18 år eller så länge som barnet genomgår grundskola och gymnasieutbildning eller annan jämförlig utbildning, dock längst till 21 års ålder. Föräldrarnas försörjningsplikt kvarstår även i de fall gymnasiestudierna, efter avbrott, återupptas innan den unge fyller 21 år. Om avbrotten är längre än ett år upphör föräldrarnas försörjningsskyldighet. Föräldrarnas underhållsskyldighet gäller oavsett om den unge bor hemma eller har ett eget boende.

Om ungdomen är under 18 år och får sitt studiebidrag indraget på grund av frånvaro, kan inget avdrag göras på normen. Minderåriga kan ej förväntas bidra till familjens eller sin egen försörjning och därmed finns inte grund för ett avslag. När det gäller ensamkommande flyktingbarn har kommunen ett ansvar motsvarande föräldraansvaret.

Om ungdomen är över 18 år och får sitt studiebidrag indraget på grund av frånvaro kan ungdomen nekas bistånd även om familjen för övrigt är berättigad. Detta på grund av att gymnasiestudier kan betraktas som en kompetenshöjande insats som underlättar ungdomarnas framtida inträde på arbetsmarknaden.

Ferier och tid då barnet på grund av sjukdom är förhindrad att delta i utbildningen anses i praktiken utgöra tid då skolgång pågår.

4.11.3 Nyanlända i gymnasieåldern

Ungdomar under 21 år som studerar på introduktionsprogram omfattas av föräldrarnas försörjningsskyldighet. För ungdomar som fyllt 18 år som i stället för gymnasiestudier väljer att börja läsa på SFI gäller samma regler som för övriga vuxna, och de ska hanteras som eget hushåll. Ungdomar som fyllt 18 år och som saknar föräldrar med försörjningsansvar, exempelvis ensamkommande flyktingbarn, ska likställas med ungdomar som bor kvar hemma hos sina föräldrar/vårdnadshavare.

Gymnasiestuderande nyanlända ungdomar mellan 18–20 år som av någon anledning inte är boende med sina föräldrar/vårdnadshavare, ska hänvisas till föräldrarnas ekonomiska ansvar i de fall där vårdnadshavarna är bosatta i Sverige. Nyanlända ungdomar som fyllt 20 år kan ha rätt att delta i etableringsprogrammet och har möjlighet att göra så om de själva vill. Observera då att ungdomen inte omfattas av föräldrarnas försörjningsansvar.

4.11.4 SFI-studier

Vuxna som vill studera på SFI kan ha rätt till försörjningsstöd om det bedöms att studierna är en förutsättning för att öka möjligheterna till eget arbete. Bedöms det att den sökande behöver delta i SFI-studier så beviljas försörjningsstöd för samtliga nivåer. Om SFI-studier bedöms vara aktuellt ska studierna kombineras tillsammans med annan sysselsättning, exempelvis arbetssökande eller praktik. Förutsatt att det inte anses föreligga särskilda skäl till att det inte bör kombineras. Detta då SFI-studier endast bedöms motsvara en sysselsättningsgrad på halvtid.

4.11.5 Vuxenstuderande på grundskolenivå

Vuxna som studerar på grundskolenivå kan ha rätt till försörjningsstöd om det bedöms att studierna är en förutsättning för att den enskilde i framtiden ska kunna stå till arbetsmarknadens förfogande. Beslut om helt eller kompletterande

försörjningsstöd fattas månadsvis. En förutsättning för beviljande av försörjningsstöd är att alla andra bidragsformer är prövade. Om den sökande har intyg från studievägledare eller Arbetsförmedling som visar att studier på grundläggande nivå är en förutsättning för möjlighet att få arbete eller delta i arbetsmarknadsinsats, krävs att den sökande endast ansöker om bidragsdelen.

4.11.6 Vuxenstuderande på gymnasienivå

Utgångspunkten är att vuxenstuderande på gymnasienivå inte står till arbetsmarknadens förfogande och därför inte är berättigade till försörjningsstöd. För denna grupp finns andra alternativ i form av studiemedel det vill säga studielån och studiebidrag. Bidragen är statliga och förväntas ge den enskilde förutsättningar att klara sin livssituation under studietiden. Vid yrkesutbildningar på gymnasienivå ska personen undersöka möjligheten till finansiering genom Arbetsförmedlingen.

Försörjningsstöd ska inte beviljas vid annat än korta, tidsbegränsade kurser inom ramen för de insatser som erbjuds via Arbetsförmedlingen, där den sökande samtidigt söker arbete. Den sökande ska när som helst vara beredd att avbryta kursen för att påbörja erbjudet arbete. Om en person i undantagsfall, efter individuell behovsprövning, beviljas ekonomiskt bistånd av socialtjänsten för vuxenstudier på gymnasienivå, ska den enskilde ändå alltid söka studiemedlets bidragsdel.

4.11.7 Vuxenstuderande på både grundskole- och gymnasienivå

Om merparten av studierna, det vill säga mer än hälften av de valda kurserna, ligger på grundskolenivå gäller reglerna för studier på grundskolenivå, se ovan. Bedrivs studierna i huvudsak på gymnasienivå ska bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd göras utifrån reglerna för studier på gymnasienivå, se ovan.

4.11.8 Studier på högskolenivå

Försörjningsstöd beviljas inte under pågående högskolestudier. Undantag kan göras vid en nödsituation då akut bistånd kan beviljas. Har den studerande familj, och det trots försörjningsproblem är olämpligt att avbryta studierna under pågående termin, kan försörjningsstöd beviljas som komplettering till studiemedel. Den studerandes månadsinkomst räknas ut genom att beviljat studiemedelsbelopp fördelas på det antal studiemånader som terminen omfattar enligt studiemedelsbeslutet.

4.11.9 Bistånd till studerande under studieuppehåll

För att ha rätt till försörjningsstöd ska studerande kunna visa att de i god tid sökt arbete då inkomstbortfallet är en förutsägbar situation. Studiemedlen ska täcka levnadsomkostnaderna under terminerna till och med den dag terminen slutar enligt studiemedelsbeslutet. Först därefter inträder rätten till

försörjningsstöd. Högskolestuderande har inget uppehåll mellan hösttermin och vårtermin och ska därför inte beviljas försörjningsstöd under jul- och nyårsuppehållet. För övriga studerande kan försörjningsstöd till riksnorm, och eventuell januarihyra beviljas för studieuppehåll under jul och nyår.

Inkomster från extraarbete som utbetalas under månaden innan studierna avslutas ska räknas som inkomst inför uträkning av behovet första biståndsmånaden.

Studerande som väntar inkomst av arbete alternativt arbetslöshetsersättning ska beviljas försörjningsstöd mot återbetalning enligt 9 kap. 2 § Socialtjänstlagen.

4.11.10 Ogiltig frånvaro vid studier samt arbetsmarknadsinsatser

Försörjningsstöd ska inte beviljas vid ogiltig frånvaro. Avdrag görs i försörjningsstödet motsvarande det antal dagar den ogiltiga frånvaron pågått. Vid ogiltig frånvaro motsvarande totalt sju tillfällen eller mer under aktuell månad så ska hushållets ansökan om försörjningsstöd avslås helt.

4.11.11 Etableringsprogrammet

Etableringsprogrammet omfattar nyanlända i arbetsför ålder (20–66 år) med uppehållstillstånd som flyktingar, skyddsbehövande eller anhörig till flykting eller skyddsbehövande.

En nyanländ som deltar i de aktiviteter som ingår i etableringsplanen har rätt till etableringsersättning. Den är också individuell, vilket innebär att den inte påverkas av inkomsterna hos andra personer i hushållet, men baserad på de insatser man gör i sin aktivitet. Rätten till etableringsersättning upphör när etableringsplanen slutar att gälla, vilket innebär att ersättning maximalt utbetalas under 24 månader. Arbetsförmedlingen beslutar om etableringsersättningen och Försäkringskassan betalar ut den.

Nyanlända som har rätt till etableringsersättning kan få etableringstillägg om man har barn och bostadsersättning som ensamstående utan barn. Barnfamiljer har rätt till bostadsbidrag eller till bostadsbidrag som inneboende med barn. För dessa tilläggförmåner är Försäkringskassan både beslutande och utbetalande myndighet. Hur mycket etableringstillägg man får från Försäkringskassan beror på hur många barn man har och hur gamla de är. Nivån på etableringstillägget beror på om barnet är över eller under 11 år gammalt. Man kan som mest få etableringstillägg för de tre äldsta barnen oavsett hur många barn som finns i hushållet.

Kommunen behöver ibland lämna ekonomiskt bistånd i vissa situationer. Det handlar främst om:

- initialt försörjningsstöd (*så kallat glappet*) för den period som uppstår mellan den sista utbetalningen av LMA-ersättning från Migrationsverket till den första utbetalningen av etableringsersättning och tilläggsförmåner från Försäkringskassan.
- kompletterande försörjningsstöd under den tid etableringsplanen upprättas och individen får reducerad etableringsersättning.
- kompletterande försörjningsstöd för personer som inte deltar i aktiviteter på heltid på grund av nedsatt prestationsförmåga. Läkarutlåtande från läkare samt beslut från Arbetsförmedlingen behövs.
- kompletterande försörjningsstöd för personer som har etableringsersättning men varken har rätt till bostadsbidrag eller bostadsersättning.
- försörjningsstöd för personer som inte har tillräcklig prestationsförmåga för att få en etableringsplan och därmed inte får några av de statliga ersättningarna. Läkarutlåtande från läkare samt överlämningsmöte med Arbetsförmedlingen behöver ske.

För dessa utgifter kan kommuner och regioner ha rätt till ersättning från staten. Ersättningarna regleras i förordning (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar. Migrationsverket fattar beslut om utbetalning av dessa ersättningar.

4.12 Bistånd till barn och skolungdom

Om föräldrarna till ett barn eller till en skolungdom 18–20 år inte fullgör sin underhållsskyldighet och om nämnden inte kan förmå dem till det, ska socialnämnden överväga att ge ekonomiskt bistånd direkt till barnet eller skolungdomen utifrån ålder och mognad.

Om ett barn eller en skolungdom 18–20 år på egen hand ansöker om ekonomiskt bistånd, ska nämnden vid behovsbedömningen överväga att bortse från föräldrarnas underhållsskyldighet om barnet eller skolungdomen är utsatt för, eller har bevittnat, våld eller andra övergrepp av närstående.

Att utan medgivande från vårdnadshavaren bistå ett barn ekonomiskt ska vara en åtgärd som endast ska användas i undantagsfall.

4.12.1 Ungdomar som bor i familjehem eller på institution

Barn under 18 år som inte kan bo hemma samt ensamkommande flyktingbarn, som måste erhålla boende genom socialtjänstens försorg utanför hemmet ska ha ett placeringsbeslut där all omsorg om barnet tillgodoses genom placeringen. Detta omfattar även barn som är placerade enligt LSS.

Om barnet har fyllt 18 år och är fortsatt placerad i familjehemmet förändras i regel inte omsorgen av den unge om inget annat har avtalats. Detta innebär i regel att den unges omsorg tillgodoses genom placeringen fram till den dagen placeringen upphör.

4.13 Utländska medborgare

En utländsk medborgare, med undantag för vissa EU-medborgare och deras anhöriga, får inte uppehålla sig i Sverige i mer än tre månader från inresan utan att ha uppehållstillstånd. Utländska medborgare med viseringsplikt ska ha uppehållstillstånd eller visum redan vid inresa.

4.13.1 Utländska medborgare med uppehållstillstånd

Utländska medborgare med uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige och som vistas här har samma rätt till bistånd som svenska medborgare. Utländska medborgare som söker ekonomiskt bistånd ska alltid kunna uppvisa gällande beslut om uppehålls- och arbetstillstånd. Utländska medborgare med uppehållstillstånd för besök ska bedömas på samma sätt som utländska medborgare som befinner sig tillfälligt i landet. För utländsk medborgare utan viseringsplikt krävs denna typ av uppehållstillstånd efter tre månaders vistelse i Sverige. Studenter ska inte beviljas ekonomiskt bistånd annat än i undantagsfall, i en akut nödsituation. Uppehållstillståndet har beviljats under förutsättningen att försörjningen är tryggad under vistelsen i landet.

Permanent uppehållstillstånd kan beviljas efter särskild prövning och grundar sig på flera faktorer. Med ett permanent uppehållstillstånd finns ingen begränsad giltighetstid utan är giltig så länge som personen är bosatt i Sverige och ger personen rätt att arbeta i Sverige. Dock behöver man vara medveten om att ett permanent uppehållstillstånd kan återkallas. Bland annat kan ett permanent uppehållstillstånd återkallas om personen inte längre är bosatt i Sverige, vistats utomlands under en längre period, ljugit eller utelämnat viktiga uppgifter som kunnat haft betydelse för beslutet av det permanenta uppehållstillståndet. Det kan också återkallas om sökande har blivit dömd i domstol för att ha begått brott.

4.13.2 Utländska medborgare utan uppehållstillstånd

Utländska medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, till exempel turister, affärsresande och säsongarbetare ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. I princip föreligger rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Socialtjänstens yttersta ansvar kan i det enskilda fallet innebära att den enskilde beviljas matpengar samt en biljett hem/biljett till ambassaden (om det är möjligt för den enskilde att få hjälp från sin ambassad, kontakt bör tas med aktuell ambassad). Efter tre månaders vistelse i Sverige inträder kravet på uppehållstillstånd.

4.13.3 Ansökan om förlängning av uppehållstillstånd

En person som har haft uppehållstillstånd och som behöver ansöka om förlängning hos Migrationsverket, kan ansöka om ekonomiskt bistånd under den tid Migrationsverket utreder förlängning. En person som behöver ansöka om förlängning av sitt uppehållstillstånd behöver göra det i god tid, tidigast två månader innan det befintliga beslutet löper ut. Om en ansökan lämnas in för sent, det vill säga efter att uppehållstillståndet löpt ut riskerar personen att få andra ersättningar indragna samt avslag på ansökan då personen vistas i Sverige utan ett giltigt uppehållstillstånd. Personen har heller inte rätt till ekonomiskt bistånd i dessa fall, detta då ekonomiskt bistånd ej utgår i stället för andra ersättningar.

4.13.4 Asylsökande

Asylsökande ska alltid hänvisas till Migrationsverket som beviljar bistånd i form av dagersättning enligt lag om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA). Detta gäller oavsett om den asylsökande vistas på förläggning eller hos släkting i kommunen. Under den tid det tar att verkställa ett beslut om avvisning eller utvisning har en utlänning rätt att få fortsatt bistånd enligt LMA. Rätten till bistånd enligt LMA upphör först när utlänningen lämnar landet enligt 11 § punkt 2 LMA. Dagersättningen ska täcka kostnader för livsmedel, kläder och skor, fritidsaktiviteter, hygienartiklar och andra förbrukningsvaror. Dagersättningen ska även täcka utgifter för hälso- och sjukvård, tandvård samt läkemedel.

Personer som omfattas av LMA har varken rätt till försörjningsstöd eller rätt till bistånd i nödsituationer. Detta gäller även när en person omfattas av LMA, men inte har någon rätt till ersättning enligt LMA, exempelvis när någon håller sig gömd i syfte att undandra sig verkställighet av ett avvisningsbeslut.

4.14 EU-medborgare och uppehållsrätt

För en EU-medborgare gäller särskilda regler som innebär att kravet på uppehållstillstånd enligt utlänningslagen inte gäller för dem under vissa förutsättningar. Bestämmelser om uppehållsrätt, som reglerar EU-medborgares rätt att vistas i landet, finns i utlänningslagen och utlänningsförordningen. Reglerna om uppehållsrätt omfattar även medborgare från EES-länderna Island, Norge och Liechtenstein.

Reglerna om uppehållsrätt omfattar dock inte medborgare från Schweiz, för vilka tidigare regler om uppehållstillstånd fortfarande gäller. Reglerna om uppehållsrätt är endast tillämpliga på sådana EU-medborgare som reser till eller uppehåller sig i en annan medlemsstat än den de själva är medborgare i och därigenom nyttjar den fria rörligheten. Med uppehållsrätt avses en rätt för EU-medborgare och deras familjemedlemmar att vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd under vissa förutsättningar.

EU-medborgaren har uppehållsrätt om personen i fråga uppfyller någon av nedanstående kriterier:

- Är arbetstagare eller egenföretagare i Sverige
- Har kommit till Sverige för att söka arbete och har en verklig möjlighet att få en anställning
- Är inskriven som studerande vid en erkänd utbildningsanstalt i Sverige och enligt en försäkran om detta har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning samt har en heltäckande sjukförsäkring för sig och sina familjemedlemmar som gäller i Sverige
- Har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige
- Är familjemedlem till en EU-medborgare med uppehållsrätt i Sverige

Med familjemedlem avses make/maka eller sambo. Med familjemedlem avses vidare släkting i rakt nedstigande led till EU-medborgare eller till denna persons make/maka eller sambo, om släktingen är under 21 år eller är beroende av dem för sin försörjning. Slutligen avses även släkting i rakt uppstigande led till EU-medborgare eller till denna persons make/maka eller sambo, om släktingen är beroende av dem för sin försörjning. En registrerad partner jämförs med make/maka. Det ska noteras att familjemedlemmar inte behöver vara EU-medborgare för att ha uppehållsrätt.

Om en svensk medborgare gifter sig med en medborgare från annat EU-land eller annat utomnordiskt land, ska den enskilde dock ha sökt och beviljats uppehållstillstånd i Sverige innan inresa i landet. Detta krävs dock inte om medborgaren från annat EU-land själv uppfyller kriterierna för att ha uppehållsrätt exempelvis genom en anställning i Sverige. En EU-medborgare som har vistats lagligt i Sverige utan avbrott under minst fem år har permanent uppehållsrätt, annars finns uppehållsrätten så länge villkoren är uppfyllda.

En EU-medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, till exempel som turist eller affärsresande, och som inte har något arbete i Sverige och inte heller har för avsikt att arbeta i Sverige ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. I princip föreligger rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Kommunens yttersta ansvar skulle i det enskilda fallet kunna innebära att den enskilde beviljas bistånd till matpengar, logi samt en biljett hem.

Se även Socialstyrelsens vägledning "Vägledning för socialtjänsten i arbetet med EU/EES-medborgare".

4.14.1 Arbetssökande

En EU-medborgare har vidare uppehållsrätt om personen är arbetssökande i Sverige med verklig möjlighet att få anställning. Enligt EU-rättslig praxis har den arbetssökande i regel rätt att vistas sex månader i medlemsstaten för att söka arbete. Samtidigt har EU-domstolen påpekat att om personen efter sex månader fortfarande söker arbete och har en reell möjlighet att få anställning kan den enskilde inte tvingas att lämna värdmedlemsstaten, jfr också 3 a kap 3 § punkten 2 utlänningslagen. För personer med rätt till arbetslöshetsersättning enligt hemlandets regler finns möjlighet att under tre månader ta med sig denna ersättning till det land där man tillfälligt vistas. Kommunen måste från fall till fall bedöma om, och i så fall i vilken omfattning bistånd ska utges.

När anställningen upphör är utgångspunkten att personen förlorar sin ställning som arbetstagare. Enligt 3 a kap 1 § utlänningsförordningen finns dock vissa situationer där en person behåller sin uppehållsrätt som arbetstagare efter att anställningen har upphört. I dessa fall kvarstår rätten till likabehandling i fråga om socialt bistånd. Om arbetstagaren drabbas av tillfällig arbetsoförmåga på grund av sjukdom eller olycksfall behåller personen sin uppehållsrätt under den tid som personen inte kan arbeta. Vid ofrivillig arbetslöshet behåller en person status som arbetstagare om anställningen varat mer än ett år och personen i fråga har anmält sig som arbetssökande vid Arbetsförmedlingen. Om anställningen redan från början varit tidsbegränsad till mindre än ett år och personen i fråga blir ofrivilligt arbetslös under denna period och anmäler sig som arbetssökande kvarstår ställningen som arbetstagare i sex månader. Detta förutsätter att arbetstagaren kan visa intyg om anställning eller liknande. Om en EU-medborgare som arbetstagare vistas i Sverige har personen samma rätt till ekonomiskt bistånd som svenska medborgare har.

Grundkraven är att en arbetssökande ska vara anmäld på Arbetsförmedlingen och vara villig att ta ett anvisat lämpligt arbete. Den arbetssökande ska aktivt söka arbete och vara beredd att ta arbete även utanför det yrkesområde där den enskilde tidigare arbetat. Det krävs också att den arbetssökande ska delta i verksamhet som anordnas inom ramen för arbetsmarknadspolitiken, såsom till exempel Arbetsförmedlingens insatser eller liknande. En individuell prövning måste dock göras om bistånd ska utgå och i vilken omfattning.

4.14.2 Egna företagare

Egenföretagare har samma typ av rättigheter som arbetstagare. Som metod för att fastställa status som egenföretagare kan socialtjänsten använda registreringsbevis för företaget eller F-skattsedel samt i förekommande fall ytterligare dokumentation som till exempel hyreskontrakt för nödvändiga lokaler, marknadsplan, fakturor och kvitton på utförda tjänster och inköpt material.

Till skillnad från vad som gäller för arbetstagare finns det inte några bestämmelser om bibehållen uppehållsrätt för en EU/ESS-medborgare som har upphört att bedriva verksamhet som egenföretagare eller tillhandahålla tjänster. Om en EU/ESS-medborgare som har upphört med verksamheten i fortsättningen ägnar sig åt att söka nytt arbete i Sverige ska den personens uppehållsrätt och rätt till bistånd bedömas utifrån de förutsättningar som gäller för arbetsökande.

4.14.3 Icke yrkesverksamma personer

Vidare har vissa studerande och personer, till exempel pensionärer, som har tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och en heltäckande sjukförsäkring, uppehållsrätt. Tanken är att personer som tillhör kategorin icke yrkesverksamma själva ska disponera över tillräckliga medel så att de inte blir en belastning för det sociala systemet i värdlandet. Upphållsrätten gäller så länge villkoren för uppehållsrätt är uppfyllda. Omvänt gäller att en person inte har uppehållsrätt om villkoren inte är uppfyllda. Observera att det inte ställs några krav på att medlen för försörjning ska vara personens egna. Däremot ska det säkerställas att den enskilde verkligen disponerar över medlen eller att exempelvis löpande utbetalningar kommer att ske. Medlemsstaterna får enligt rörelsedirektivet inte heller fastställa något fast belopp som ska anses vara tillräckliga medel utan hänsyn ska tas till den berörda personens personliga omständigheter. Handlingar som styrker tillgångarna kan vara banktillgodohavanden, pensionsbevis eller andra handlingar som visar på en löpande inkomst. Om det är någon annan person som ställer tillgångarna till förfogande kan detta styrkas genom intyg samt uppgift om vilken inkomst eller vilka tillgångar den personen har.

4.14.4 Brittiska medborgare

EU:s regelverk är inte tillämpligt på brittiska medborgare efter den 31 december 2020. För att brittiska medborgare som dessförinnan bott i Sverige ska kunna bo kvar ska de uppfylla vissa krav och ansöka om uppehållsstatus hos Migrationsverket före den 30 september 2021. De som ansöker om uppehållsstatus ska få ett intyg om inlämnad ansökan av Migrationsverket. De brittiska medborgare som beviljas uppehållsstatus enligt utträdesavtalet får ett kort som bevis på uppehållsstatus från Migrationsverket. Upphållsstatus enligt utträdesavtalet innebär inte i sig en ovillkorlig rätt att vistas i Sverige, utan en brittisk medborgare med ett bevis på uppehållsstatus måste fortfarande visa att personen uppfyller de villkor som gäller för att ha uppehållsrätt. Det innebär att socialtjänsten vid handläggning av ärenden rörande brittiska medborgare måste göra en egen bedömning av uppehållsrätten, på samma sätt som för EU/EES-medborgare. För de brittiska medborgare som inte har uppehållsrätt enligt utträdesavtalet gäller samma regler som för andra tredjelandsmedborgare.

5. Anvisning för handläggning

I detta avsnitt anges riktlinjer för ärendehandläggningen. Avsnittet innehåller definitioner av begrepp, regler för dokumentation och registrering i Treserva (verksamhetssystemet), kontroller som ska utföras samt hantering av inkomster och utgifter i olika situationer.

Ytterligare vägledning om ramarna för ärendehandläggning och dokumentation kan erhållas från Socialstyrelsens handbok "Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten", 2021.

5.1 Noggrannhet vid handläggningen

Handläggningen ska präglas av tydlig information, noggranna kontroller och korrekt registrering i socialtjänstens verksamhetssystem Treserva.

5.1.1 Förebygga felaktiga utbetalningar

Genom noggrann handläggning ska felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd motverkas. Felaktiga utbetalningar kan uppkomma av olika orsaker. De kan uppstå till följd av brister i ärendehantering, genom att den sökande saknar kunskap om regelsystemet eller genom att den sökande medvetet lämnar oriktiga uppgifter/undanhåller uppgifter. Felaktiga utbetalningar ska förebyggas genom tydlig information och vägledning till den sökande om vad som gäller och genom noggranna kontroller.

Omständigheter som kan leda till felaktiga utbetalningar och som särskilt ska uppmärksammas är att:

- Den sökande kan vara sammanboende
- Den sökande har ingått skenskilmässa
- Den sökande ej bor i den lägenhet som uppges som boende utan hyr ut denna i andrahand
- Den sökande kan ha flera identiteter
- Barn som uppges ingå i hushållet inte vistas i hemmet/i landet
- Den sökande kan uppbära ekonomiskt bistånd i annan kommun
- Den sökande kan ha inkomster av svartarbete
- Den sökande undanhåller tillgångar
- Den sökande kan vara avstängd från en insats via Arbetsförmedlingen och därmed avstängd från aktivitetsstöd eller a-kassan
- Den sökande kan vänta inkomster från Försäkringskassan, a-kassan, CSN och så vidare. Det kan även förekomma att den sökande är berättigad till andra ersättningar från annan myndighet, men inte sökt dessa.

5.2 Ansökan

Ansökan bör vara skriftlig, men även en muntlig framställan ska ses som en ansökan. Det är dock viktigt att göra skillnad mellan en ansökan och ett rådgivande samtal. Om förhållandet är oklart ska socialsekreteraren kontrollera med den sökande om det föreligger en ansökan eller inte. På vilket sätt ansökan mottas ska finnas dokumenterat i journalen.

En muntlig ansökan ska alltid dokumenteras och innebär att socialsekreteraren måste anteckna vad som framkommer i samtalet med den enskilde. Socialtjänsten måste pröva en muntlig ansökan om bistånd om den enskilde inte vill eller kan fylla i en ansökningsblankett. Det finns inget krav på att den enskilde personligen ska lämna in ansökan, till exempel vid ett personligt besök, om det inte krävs för utredningens skull.

Det är viktigt att informera den sökande om rättigheter och skyldigheter i samband med biståndsprövningen, exempelvis beräkningar, krav, och kontroller samt att uppgifterna kommer att registreras i ett dataregister. Den sökande har då möjlighet att överväga om denne ska avstå från att göra en ansökan.

Ansökningstiden beräknas från datumet när den första kontakten sker. Från detta datum ska ärendet anses aktualiserat, om inte annat framkommer under utredningen. Detta innebär att en person kan beviljas bistånd från och med den tidpunkt behovet anmäls. Ansökan utreds enligt 11 kapitlet 1 § Socialtjänstlagen.

Av utredningen ska det klart framgå vad den sökande frågar efter, vad som föranleder utredningen. Den sökande ska intyga sanningshalten i sina uppgifter genom att underteckna ansökan samt genom att lämna efterfrågade verifikationer. Saknas uppgifter ska den sökande uppmanas att komplettera ansökan. Tiden för beslut i ärendet kan då bli fördröjd.

5.3 Ombud och fullmakter

Den som ansöker om ekonomiskt bistånd kan anlita ett ombud eller biträde. Myndigheten begär alltid in en skriftlig fullmakt. Ombudet företräder helt eller delvis sin uppdragsgivare, exempelvis vid kommunikering och närvaro vid sammanträden. Socialsekreteraren kan dock alltid begära att god man, förvaltare eller den enskilde medverkar personligen i utredningen när det behövs. En fullmakt ger ett ombud rätt att helt eller delvis föra den enskildes talan. Det är nödvändigt för socialsekreteraren att ta reda på vem eller vilka som är ombud samt vad fullmakten omfattar, det vill säga vad ombudet har rätt att göra. En fullmakt kan vara muntlig eller skriftlig. Om muntlig fullmakt lämnas ska detta dokumenteras. En muntlig fullmakt som lämnats vid tidigare tillfälle ska kontrolleras om den fortfarande gäller. Ofta krävs att en skriftlig fullmakt inkommer för att kontrollera att fullmakt faktiskt finns och för vad. En skriftlig fullmakt ska vara undertecknad av den enskilde och innehålla ombudets namn.

Även en skriftlig fullmakt som utfärdats vid tidigare tillfälle kan kontrolleras om den fortfarande är giltig. En fullmakt kan alltid återkallas av den enskilde, något som den enskilde ska informeras om.

5.4 Grundutredning

I samband med att den sökande aktualiseras för första gången, eller återkommer efter det att ärendet har varit stängt i över två månader, ska en så kallad grundutredning göras. Med detta avses en mer grundlig och uttömmande utredning avseende den sökandes situation. Detta i jämförelse med löpande ärenden där utredningen är mindre omfattande, då mycket information redan inhämtats sedan tidigare.

5.4.1 Kontroller

För att motverka felaktiga utbetalningar ska de uppgifter som den sökande lämnar i sin ansökan alltid kontrolleras. Godkännande av att olika kontroller görs sker i huvudsak genom att den sökande undertecknat biståndsansökan. Följande ska alltid kontrolleras:

- Identitet
- Boendesituation och folkbokföring
- Civilstånd
- Vårdnadshavare för barn i hushållet
- Medborgarskap och uppehållstillstånd respektive uppehållsrätt
- Inkomster
- Tillgångar
- Sysselsättning

I vissa fall kan andra kontroller än de som godkänts på ansökningsblanketten behöva göras. Sådana kontroller ska godkännas av den sökande.

Särskild noggrannhet är av vikt när ungdomar 18-20 år ansöker om bistånd för egen del, men kan omfattas av föräldrarnas försörjningsskyldighet och därmed bör ingå i föräldrarnas ärende.

5.4.2 Identitet och vistelse

Personuppgifter och uppgifter om boende kontrolleras i alla nya ärenden. Som legitimation godtas pass, körkort eller ID-kort från bank, polismyndighet eller Skatteverket. Boende och vistelsetillhörighet kontrolleras genom folkbokföring, hyreskontrakt och aktuell hyresavi. Om det inte är möjligt att kontrollera en persons boende eller vistelsetillhörighet på annat sätt ska hembesök göras.

En förutsättning för att göra hembesök är att den enskilde samtycker till besöket. Utan samtycke kan ett hembesök i utredningssyfte inte genomföras och i dessa fall behöver en bedömning avseende om utredningen kan slutföras utan hembesök eller ej göras. Ett hembesök får inte kränka den enskildes skydd enligt

bestämmelser i regeringsformen och Europakonventionen. Om den sökande inte är folkbokförd på den adress som angivits eller uppgetts ska en anmälan om misstänkt felaktig folkbokföring göras till Skatteverket. Den enskilde ska även uppmanas att ändra folkbokföringsadress till den adress den enskilde bor på. Vid bedömning av den sökandes kommuntillhörighet ska utgångspunkten vara vistelsebegreppet, se kap 2 a 1–5 §§ Socialtjänstlagen.

Det är även viktigt att kontrollera vistelsen för barn och ungdomar som uppges ingå i hushållet samt vem som är vårdnadshavare. Gymnasiestuderande ungdomar ska särskilt uppmärksammas för att avhopp från skolan snarast möjligt ska upptäckas. Dessa ungdomar ska omgående hänvisas till relevant instans.

5.4.3 Inkomster

Vid nyansökan ska kontoöversikt, kontoutdrag samt bankID-historik uppvisas från samtliga banker om hushållet har flera banker (även eventuella utländska banker). Kontoutdragen ska avse de tre senaste månaderna med aktuell kontoställning samt de senaste tre månadernas transaktioner. Även den senaste deklarationen samt en ekonomisk sammanställning från Skatteverket ska inkomma.

Inkomster från arbetsgivare eller arbetslöshetsförsäkring ska styrkas genom uppvisande av besked där alla uppgifter om eventuella tillägg och avdrag redovisas. Vid alla ansökningar ska kontroll hos Försäkringskassan göras om eventuellt utbetalade försäkringsförmåner samt kontroll hos a-kassa eller alfabakassa om ansökan har lämnats in och om den är fullständig. I förekommande fall ska det även kontrolleras ifall ansökan om aktivitetsersättning, sjukersättning eller allmän pension med tillhörande bostadstillägg gjorts samt om extra försäkringsförmåner utgår, till exempel AGS (avtalsgruppsjukförsäkring), AMF (arbetsmarknadsförsäkring) eller STP/ITP (särskild tilläggs pension/övriga avtalspensioner).

5.4.4 Tillgångar

Kontroll av eventuellt fordonsinnehav ska göras hos bilregistret i nya ärenden och därefter när så anses nödvändigt.

När det finns tillgångar framgår det av slutskattsedeln att den enskilde haft inkomst av kapital. Vilken typ av tillgångar och värdet av dem syns dels på den förtryckta deklaraionsblanketten, dels på specifikationen till preliminär deklaration. Om det finns eller har funnits kontanta tillgångar, värdepapper (aktier, kryptovaluta m.m.) eller dylikt ska den sökande visa aktuella kontoutdrag från bank eller relevant underlag.

5.4.5 Sysselsättning

Kontroll av sökandes sysselsättning, se avsnitt 4 om olika gruppers rätt till försörjningsstöd.

5.4.6 Inkomstberäkning

Behov av försörjningsstöd beräknas i normalfallet genom att normen läggs ihop med godkända tilläggsbelopp för exempelvis hyra, el och bredband. På detta sätt erhålls hushållets totala norm. Från denna avräknas hushållets alla inkomster från månaden innan ansökningsmånaden. Mellanskillnaden utgör hushållets behov av försörjningsstöd. Vid nyansökan kan det vara nödvändigt att göra en grundligare utredning. Det kan till exempel vara lämpligt att värdera inkomsterna olika beroende på hur hushållets ekonomi sett ut en tid tillbaka och vid vilka tidpunkter olika inkomster erhållits. Avdrag för förskott på lön eller förmåner, exempelvis lunchkuponger, ska inte täckas med försörjningsstöd. Undantag kan göras i de fall utredningen visar att förskottet tagits på grund av omständigheter som normalt skulle beaktats vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd. Restriktiviteten inskränker inte socialtjänstens skyldighet att ge tillfälligt bistånd till livsuppehållet om en akut nödsituation annars skulle uppstå.

5.4.7 Inkomster som i sin helhet reducerar försörjningsstödet

- Lön eller sjuklön från arbete
- Arbetslöshetsersättning
- Aktivitetsstöd/utvecklingsersättning
- Studiehjälp: studiebidrag, studiemedel, studiestartsstöd, omställningsstudiestöd (hösten det år en ungdom fyller 20 år förväntas ungdomen att ansöka om studielån om denne fortfarande studerar på gymnasienivå)
- Sjukpenning, förebyggande sjukpenning, föräldrapenning, närståendepenning, rehabiliteringsersättning
- Sjukersättning, aktivitetsersättning samt bostadstillägg
- Underhållsbidrag, underhållsstöd, efterlevandestöd
- Pension, omställningspension, barnpension, livränta
- Äldreförsörjningsstöd samt bostadstillägg
- Extra försäkringsförmåner till exempel AGS (avtalsgruppsjukförsäkring), AMF (arbetsmarknadsförsäkring) eller STP/ITP (särskild tilläggspension/övriga avtalspensioner)
- Barnbidrag inklusive flerbarnstillägg, bostadsbidrag
- Omvårdnadsbidrag (tidigare vårdbidrag)
- Skatteåterbäring (skatteåterbäring räknas inte som inkomst om den tagits i anspråk av Kronofogdemyndigheten)
- Räntor och utdelningar
- Avgångsvederlag

- Försäkringsersättning eller skadestånd, ideell del för ”sveda och värk”
- Hyresdel från inneboende
- Gåvor och vinster
- Arv
- Insättningar på konto
- Etableringsersättning, etableringstillägg och bostadsersättning
- Ersättningar från utlandet

Även andra former av inkomster som ska inräknas vid prövning av ekonomiskt bistånd kan förekomma.

5.4.8 Inkomster som delvis reducerar försörjningsstödet

- Familjehemsersättning, hela arvodesdelen.
- Stipendier som är villkorade eller riktade till särskilda ändamål.
Bedömning av hur ett stipendium ska reducera försörjningsstödet ska göras från fall till fall.

5.4.9 Inkomster som inte reducerar försörjningsstödet

- Ersättning för merkostnader till följd av funktionsnedsättning till exempel handikappersättning eller merkostnadsersättning
- Habiliteringsersättning
- Extra tillägg för studiebidrag till ungdomar
- Inackorderingstillägg vid gymnasiestudier på annan ort
- Försäkringsersättningar som den enskilde får för att kompensera ekonomiska förluster och som inte utgör ersättning för inkomstförlust
- Skadestånd som den enskilde får för att kompensera ekonomiska förluster och som inte utgör ersättning för inkomstförlust
- Fondmedel som utbetalats efter en social bedömning
- Inkomst från feriearbete för hemmaboende ungdom under grundläggande utbildning, upp till ett prisprisbasbelopp

Socialnämnden ska dock i regel räkna med försäkringsersättningar och skadestånd som kompenserar den enskilde för förlust av egendom som kunnat tillgodose hushållets behov genom att avyttras. Omständigheterna i det enskilda fallet är avgörande på samma sätt som om den enskilde hade haft kvar egendomen.

5.5 Jobbstimulans

Om en enskild uppfyller vissa villkor innebär den särskilda beräkningsregeln i 4 kap. 1 b § SoL att 25 procent av nettoinkomsten av anställningen inte ska beaktas vid prövningen av rätten till ekonomiskt bistånd. Jobbstimulansen är personlig och gäller inte för hushållet som helhet. Den eller de vuxna i hushållet som uppfyller villkoren har rätt till jobbstimulans.

Ett villkor för att få jobbstimulans är att den enskilde har fått försörjningsstöd under en sammanhängande period av sex månader (kvalificeringsperiod). Om en enskild har kvalificerat sig för jobbstimulans gäller den under 24 sammanhängande månader oavsett om den enskilde är självförsörjande under någon del av tiden eller om den enskilde flyttar till en annan kommun.

Om en enskild efter tvåårsperioden åter får försörjningsstöd under sex sammanhängande månader är den enskilde åter kvalificerad för jobbstimulans. Det finns ingen gräns för hur många gånger en person kan få jobbstimulans. Om den enskilde sparar av inkomsten under perioden med jobbstimulans ska det inte påverka rätten till ekonomiskt bistånd, efter perioden med jobbstimulans får en sedvanlig prövning göras i varje enskilt fall.

5.6 Normöverskott

Huvudprincipen är att inkomster som överstiger hushållets behov enligt norm den ena månaden överförs som inkomst till nästkommande månad. Tillämpning av denna princip förutsätter dock att den sökande känner till kommunens beräkningsgrunder. För sökande som aldrig eller under lång tid inte varit i kontakt med socialtjänsten kan socialtjänsten inte kräva att den enskilde i förväg ska planera och anpassa sin ekonomi efter gällande nivå på försörjningsstöd. En ansökan om ekonomiskt bistånd kan i denna situation inte kategoriskt avslås med hänvisning till ett normöverskott som uppkommit genom summering av den sökandes inkomster flera månader bakåt.

Om det tidigare överskottet varit stort ska dock en särskild prövning göras. Det ska påpekas att en person, som vid sista inkomstillfället vet att denne inte har sin försörjning tryggad framåt, har ett eget ansvar att efter förmåga planera för de nödvändigaste utgifterna. En person, som exempelvis fått avgångsvederlag motsvarande sex månadslöner, får anses ha ett eget ansvar att sörja för sin försörjning under motsvarande tid, fram till nytt arbete eller till utbetalning av arbetslöshetsersättning. Vid nyansökan är det rimligt att se över inkomster ett par månader tillbaka, för att kunna göra en helhetsbedömning av den sökandes ekonomiska situation.

Det är med hänsyn till eventuellt överskott viktigt att den sökande kontinuerligt, men särskilt i början av kontakten, får information om regler för beräkning av försörjningsstöd och att i princip alla inkomster medräknas, som exempelvis retroaktiva utbetalningar och överskjutande skatt. Har den sökande varit medveten om hur nämnden räknar i samband med prövning av försörjningsstöd kan ansökan avslås, om den enskilde haft inkomst över eller i nivå med normen.

Ytterligare vägledning kan fås från Socialstyrelsens handbok "Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten".

5.7 Arbetsinkomst för skolungdomar

Vid bedömningen av rätten till bistånd enligt 4 kap 1 § SoL ska inkomster genom lön som överstiger ett helt prisprisbasbelopp per kalenderår som hemmavarande barn och hemmavarande skolungdomar under 21 år har, beaktas. Socialnämnden får beakta hemmavarande barns och skolungdomars arbetsinkomster som överstiger ett helt prisprisbasbelopp vid bedömningen av föräldrarnas rätt till ekonomiskt bistånd för barnet eller skolungdomen. Det är nettoinkomsten efter skatteavdrag som ska beaktas. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan eller annan jämförlig grundutbildning.

För icke hemmavarande skolungdomar under 21 år gäller inte ovanstående. Om en icke hemmavarande ungdom har arbete vid sidan av studierna ska inkomsterna från detta räknas med vid den ekonomiska utredningen varje månad. Jobbstimulansen ska tillämpas där det är aktuellt.

5.8 Ekonomiskt bistånd till hushåll som har uppdrag som familjehem

Vid beräkning av familjehemmets behov av försörjningsstöd ska det placerade barnet inte räknas med och inte heller ingå i ärendet. Omkostnadsersättningen inklusive belopp som utgör ersättning för bostad per månad räknas inte heller med. Den del av ersättningen som utgör arvode, ska efter avdrag för skatt betraktas som inkomst och reducera behovet av försörjningsstöd. För familjehem som blivit särskilt förordnad vårdnadshavare enligt avtal gäller samma beräkningssätt som för familjehem.

5.9 Tillgångar

Alla realiserbara tillgångar ska användas till den enskildes försörjning innan personen har rätt till bistånd. Med realiserbara tillgångar menas bankmedel, aktier eller andra värdepapper, bil eller andra fordon, fastigheter, dyrbara konst- eller samlarföremål med mera. Eventuella tillgångar framgår av slutskattsedel eller hemförsäkringsbrev/-besked. Skäligt rådrum för att avyttra tillgången ska tillämpas avseende samtliga typer av realiserbara tillgångar. Avyttring ska ske enligt marknadsmässig prisnivå.

5.9.1 Bil

Bilnehav godtas normalt inte. Vid nyansökan lämnas skäligt rådrum för avyttring av bil, vilket vanligtvis kan anses utgöra en månad. Ägarbyte utan försäljning eller avställning godtas ej som åtgärd, utan kravet avser avyttring. Vid stöld eller skrotning ska den sökande kunna uppvisa polisanmälan eller skrotintyg samt underlag som styrker anmälan om avregistrering hos Transportstyrelsen. Under pågående bistandsperiod godkänns ej heller nyanskaffning av bil.

Om bilen är en förutsättning för att den sökande ska kunna ta sig till och från sitt arbete, sin dagliga sysselsättning eller för att skjutsa barn till förskoleverksamhet och behovet ej kan tillgodoses genom allmänna kommunikationsmedel eller om

bilen behövs i arbetet kan bilinnehav godtas. Bilinnehav kan även godtas om den anses behövas på grund av medicinska eller sociala skäl, till exempel för att ett barn ska kunna umgås med sin förälder. Vid medicinska skäl begärs alltid intyg/underlag från vården samt beslut från Försäkringskassan avseende bilstöd.

Om bilen är av stort ekonomiskt värde bör man se över möjligheten till byte av bil till mindre värde. Behovet av bil ska omprövas kontinuerligt. Om innehav av bil godtagits kan bistånd till kostnader för milersättning gällande arbetsresor godkännas samt de omkostnader som finns kopplat till bilinnehavet. Milersättning som utbetalas på lön räknas inte som inkomst då den ska täcka de faktiska driftskostnaderna för bilen.

Vid en försäljning ska den enskilde kunna använda intäkten till att betala eventuella lån som är knutna till det som sålts, utan att det påverkar rätten till ekonomiskt bistånd.

5.9.2 Bostadsrätt eller villa

En villa eller en bostadsrätt ska endast betraktas som en realiserbar tillgång om en försäljning bedöms kunna ge ett intäktsöverskott som motiverar åtgärden och om det finns möjlighet att ordna annat boende. Vid beräkning av intäktsöverskottet ska hänsyn tas till hushållets storlek, eventuellt ökad boendekostnad vid flytt och den sökandes möjlighet att bli självförsörjande på sikt. En individuell bedömning måste göras i varje enskilt fall. Även om ett intäktsöverskott talar för en försäljning kan en sådan vara olämplig av andra skäl.

En bostadsrätt eller villa betraktas som en realiserbar tillgång om en försäljning bedöms kunna ge ett överskott. Vid ett långvarigt behov av bistånd (längre än tre månader) kan krav på försäljning ställas. En individuell bedömning utifrån följande faktorer ska dock göras innan krav på försäljning ställs:

- Om en barnfamilj genom att flytta tvingas bryta upp från barnomsorg, skola och socialt nätverk.
- Om en ensamstående vuxen till exempel med funktionshinder eller sociala problem och äldre med sviktande hälsa har ett särskilt stort behov av kontinuitet i det sociala nätverket eller den fysiska miljö som hänger samman med det nuvarande boendet.
- Om bostaden är anpassad till en boendes funktionshinder.
- Om den enskilde har begränsade möjligheter att bli godkänd som hyresgäst.

Vid ett kortvarigt behov av försörjningsstöd ska den faktiska kostnaden för bostaden godtas. Med kortvarigt avses en period av maximalt tre sammanhängande månader. Vid faktisk kostnad medräknas aldrig amortering av lån, då det utgör kapitalbildning. Sökande med lån på bostaden ska uppmanas söka skattejämkning för räntekostnaden.

Den sökande ska ges skäligt rådrum för byte av bostad. Med skäligt rådrum avses en period som inte understiger fyra månader från den tidpunkt då den enskilde fick information om nämndens bedömning. Vid försäljning av bostadsrätt eller villa ska krav ställas på att bostaden lämnas till mäklare för försäljning. I de fall sökanden bedöms vidtagit de åtgärder som krävs eller ställts av socialnämnden och bostaden fortsatt inte har kunnat säljas kan förlängning av rådrum övervägas.

I övrigt gäller vad som sägs i riktlinjerna om hyreslägenheter beträffande skälig kostnad, krav på bostadsbyte och överväganden i samband med det.

5.9.3 Fritidshus

Ekonomiskt bistånd till personer som äger fritidshus eller andel av fritidshus, ska i princip inte beviljas i annat än vid akuta situationer eller under den tid som behövs för att sälja fastigheten, dock högst tre månader. Fastigheten ska omgående lämnas till mäklare för försäljning. Om det finns särskilda skäl, exempelvis tvist i samband med försäljning, kan rådrum för försäljning förlängas. Biståndet ges med villkor om återbetalning. Även del i fritidshus ska räknas som realiserbar tillgång såvida det inte finns ett skrivet förbehåll som förhindrar försäljning.

5.9.4 Bankmedel, aktier, obligationer och kryptovalutor

Huvudprincipen är att ekonomiskt bistånd inte ska beviljas sökande som har tillgångar i form av kontanta medel, kryptovalutor eller värdepapper. Alla former av sparade medel räknas i regel som inkomst, om inte annat framgår nedan. Alla andra inkomster ska användas innan ekonomiskt bistånd utgår.

5.9.5 Bosparande

Alla former av bosparande räknas som realiserbar tillgång. Undantag från denna princip kan göras när biståndsbehovet bedöms kortvarigt, högst tre månader, och den sökande saknar egen bostad. I dessa fall godtas inestående kapital i SKB:s bosparande eller liknande upp till den nivå som krävs för bibehållen kötid.

5.9.6 Pensionssparande

Pensionssparande räknas i princip som en tillgång. Möjligheten att ta ut pensionssparande ska alltid prövas i första hand. Om detta är omöjligt, vilket det kan vara, kan bistånd utgå trots pensionssparande.

5.9.7 Barns tillgångar och inkomster av kapital

När det gäller barns tillgångar, måste det först och främst fastslås att barn aldrig är försörjningsskyldiga gentemot sina föräldrar. Om barn har inkomster i form av exempelvis barnpension eller inkomst av kapital, som ränta och avkastning ska detta räknas av mot barnets del av familjens kostnader inklusive boendekostnader vid beräkningen av försörjningsstöd. Barns tillgångar som är

satta under förmyndarspärri är inte i sig ett hinder för att ta i anspråk barnets tillgångar för barnets behov, men överförmyndare måste ge sitt samtycke.

Barn får ha sparkapital på upp till 15 procent av prisbasbeloppet. Syftet är att detta ska kunna användas för större kostnader för barnets räkning som exempelvis cykel, idrottsutrustning eller lägerverksamhet.

5.9.8 Om realiserbara tillgångar inte sålts efter utsatt rådrumsperiod Om den sökande efter utsatt rådrumsperiod valt att inte sälja den aktuella tillgången ska ett avslagsbeslut fattas fram till dess att tillgången är såld och/eller värdet redovisat. Det är den sökande som ansvarar för att redovisa det marknadsmässiga värdet på den aktuella tillgången. Det marknadsmässiga värdet medräknas som en inkomst i normberäkning. Eventuellt framräknat normöverskott ska därefter räknas med vid nästkommande månaders ansökningar. Om det dock finns ett giltigt skäl till att tillgången inte kunnat avyttras inom rådrummet och den sökande kan styrka att denne gjort vad som ankommer henne eller honom för att försöka avyttra tillgången, kan rådrummet förlängas. Detta ska dock ske restriktivt och endast om sådana särskilda skäl föreligger.

5.10 Utgifter

Endast de utgifter som ska räknas in i månadsbehovet är de som omfattas av försörjningsstödet. Utgift för underhållsstöd till barn, avbetalning på studielån eller andra lån och avbetalningar ska inte inräknas. Om den av parterna i ett sammanboende som har inkomst är underhållsskyldig för barn sedan tidigare, ska fastställt underhållsstöd räknas bort från gemensamt disponibel inkomst innan ekonomisk behovsprövning sker. Eftersom den enskilde har inkomst kan den personen inte få underhållsstödet nedsatt eller uppskjutet. Den som saknar inkomst ska däremot ansöka om nedsättning eller uppskov av underhållsstöd.

5.11 Hushållstyper

5.11.1 Makar och sambor

Makars inkomster ska räknas som gemensamma vid prövningen av rätten till ekonomiskt bistånd. I regel ska detta även gälla för dem som lever i sådana samboförhållanden som avses i sambolagen samt för registrerade partners. För sambor ska socialnämnden räkna med båda parter sammanlagda inkomster och tillgångar från sammanflyttningsdagen.

Socialnämnden ska endast undantagsvis ge ekonomiskt bistånd enbart till den ena parten, om den som har inkomst inte bidrar till familjens försörjning. Nämnden ska kunna ge bistånd, till exempel i avvaktan på att den andra parten bidrar med sin inkomst eller uppfyller de villkor som nämnden ställer på denne. Villkoren kan till exempel gälla att stå till arbetsmarknadens förfogande och ta anvisat arbete eller delta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Andra situationer

då nämnden ska kunna göra undantag från principen om gemensamma tillgångar är om den ena parten är eller har varit utsatt för våld eller andra övergrepp av den andra parten.

5.11.2 Giftna men ej sammanboende

Giftna makar är enligt Äktenskapsbalken försörjningspliktiga gentemot varandra. Försörjningsplikten kvarstår även om makarna har skilda hushåll. Den gemensamma inkomsten ligger till grund för bedömning av bistånd och hänsyn ska inte tas till fördyrade omkostnader på grund av skilda hushåll.

Endast om det är uppenbart ogörligt att makarna har gemensam ekonomi, ska principen om gemensam försörjningsplikt frångås. Detta kan exempelvis vara aktuellt vid en familjevåldssituation, då båda har försörjningsstöd men bor på olika orter eller då någon av makarna är oförmögen att ta sitt ansvar för resten av familjen.

Om den sökandes maka/make vistas utomlands har den sökande bevisbördan för makans/makens ekonomiska förhållanden, och ska således styrka att makan/maken saknar sådan ekonomisk förmåga.

5.11.3 Sammanboende med hushållsgemenskap

En annan typ av hushållsgemenskap gäller personer som bor ihop och delar vissa kostnader men inte har ekonomiskt ansvar gentemot varandra, till exempel vuxna barn som bor kvar hemma eller vänner som delar lägenhet. För denna grupp beräknas normen som den personliga kostnaden för ensamstående samt personens andel av hela hushållets gemensamma hushållskostnader.

Hushållsgemenskap gäller normalt från den dag sammanflyttningen sker. Om sammanboendet är oplanerat och osäkert samt haft en kort varaktighet kan det undantagsvis och under kortare tid göras avsteg från principen.

5.11.4 Delad bostad och ungdom med egen inkomst som bor hemma

För personer som delar boende och har viss hushållsgemenskap, men ej lever under äktenskapsliknande förhållande ska ensamståendenorm räknas samt del av hushållsgemenskap tillämpas. Normtypen är aktuell för kamrater som delar lägenhet, föräldrar som bor hos barn eller ungdomar med egen inkomst som bor kvar hemma. Normbeloppets storlek är beroende av hur många som delar bostaden. Samtliga boende, även minderåriga barn, medräknas.

5.11.5 Gymnasiestuderande ungdom

Föräldrarna har, enligt föräldrabalken, försörjningsskyldighet för ungdomar upp till 21 år eller så länge ungdomarna går kvar i skolan. I dessa fall ska den unge räknas in i familjens behov. Föräldraansvaret gäller oavsett om den unge har egen bostad eller inte. Efter studieuppehåll återgår ansvaret till vårdnadshavarna.

I de fall gymnasieungdomen studerar på annan ort räknas den enskilde in i familjen. Inga extra kostnader godkänns, men inackorderingstillägget medräknas inte som inkomst då denna ska täcka eventuella merkostnader. Individuell prövning ska alltid göras. Vid flytt, när ungdomen tillfälligt går kvar i sin gamla skola görs särskild prövning, dock längst till terminens slut.

Socialtjänsten ska vid biståndsprövningen normalt inte ta hänsyn till den extra kostnad det innebär att gymnasiestuderande ungdom har eget boende. Undantag ska göras endast om det finns synnerliga skäl till att den unge inte kan bo kvar hemma. I möjligaste mån ska den unge ingå i föräldrarnas hushåll, men ibland kan det finnas skäl att se personen som ett eget hushåll. Även i det senare fallet ska, om möjligt, föräldrarnas ekonomi och förmåga att bidra till den unges kostnader utredas.

5.11.6 Underårig som bildat familj

Förälder har kvar sitt försörjningsansvar för underårigt barn även om den underårige själv blir förälder och även i de fall då den unge inte avslutat sin grundläggande utbildning upp till 21 år. Föräldrarna har däremot inget försörjningsansvar för sitt barnbarn.

Vid giftermål övertar make/maka försörjningsplikten för underårig eller gymnasiestuderande upp till 21 års ålder. Om make/maka inte kan fullfölja sin försörjningsplikt, primär försörjningsplikt, har den underåriges föräldrar försörjningsplikt, sekundär försörjningsplikt.

5.11.7 Hushåll där barn bor växelvis hos föräldrarna

Om barnet eller barnen bor ungefär lika mycket hos båda föräldrarna ska halva barnbidraget räknas som inkomst och halva normen som utgift. Även övriga utgifter för barnet förutsätts delas mellan föräldrarna, till exempel medicinkostnad (gäller ej barnomsorgsavgift då denna baserar på det enskilda hushållets ekonomi samt behov och skilda fakturor ska efterfrågas).

5.12 Personer utsatta för våld i nära relationer

I arbetet med ekonomiskt bistånd är det viktigt att uppmärksamma våldsutsatthet och stödja personer i hushåll som är, eller har varit, utsatta för våld. Det kan till exempel handla om mäns våld mot kvinnor i nära relation, våld i ungas parrelationer, våldsutsatthet inom samkönade relationer eller utsatthet för hedersrelaterat våld. Kvinnor som kan behöva stöd och hjälp för att förändra sin situation ska särskilt uppmärksammas. I arbetet med ekonomiskt bistånd ska även barn som bevittnat våld eller andra övergrepp särskilt uppmärksammas och få rätt stöd och hjälp. Om socialsekreterare får kännedom om eller misstänker att ett barn i ett ärende som rör ekonomiskt bistånd far illa finns en skyldighet att vidarebefordra informationen till mottagnings- och familjeenheten.

Se mer information för kommunövergripande arbete i *"Riktlinje för handläggning av våld i nära relation i Strängnäs kommun SN/2020:36-003"*.

5.12.1 Ekonomiskt våld

Förutom fysiskt, psykiskt och sexuellt våld förekommer även ekonomiskt våld i nära relationer. Inom ekonomiskt bistånd finns särskilt goda förutsättningar att uppmärksamma ekonomiskt våld och förtryck, eftersom det kan medföra ekonomiska problem och skuldsättning för den som är utsatt. Ekonomiskt våld kan uttryckas exempelvis genom ekonomiska hot, begränsningar av gemensamma tillgångar, genom att tvinga partnern att utföra ekonomiska olagligheter, kontroll av hur den andra partnern använder sina pengar eller att bli tvingad att ta lån för pengar man inte själv får disponera. Ekonomiskt våld kan även ta uttryck genom att exempelvis förhindra sin partner att arbeta, att sköta sitt arbete eller delta i insatser som kan leda till egen försörjning.

5.12.2 Att uppmärksamma våld

Enheten använder sig av den standardiserade bedömningsmetoden FREDA kortfrågor för att uppmärksamma och identifiera våldsutsatthet. Utgångspunkten är att varje individ ska tillfrågas, vilket innebär att frågorna inte ska ställas i möten med båda parter i ett hushåll närvarande. Det är viktigt att ha i åtanke att frågan om våldsutsatthet kan behöva ställas vid flera tillfällen.

Enheten samverkar med mottagnings- och familjeenheten samt med kommunens samordnare mot våld i nära relationer, för att stötta våldsutsatta personer. I situationer som inte bedöms som akuta kan samverkan handla om att boka in gemensamt möte med samordnare mot våld i nära relationer eller att vägleda den enskilde i vad den kan få stöd i sin våldsutsatthet.

5.12.3 Att ta hänsyn till våld

Socialstyrelsen berör i sina allmänna råd om ekonomiskt bistånd situationer där våld i nära relationer finns och anger följande:

Socialnämnden ska beräkna kostnaderna enligt riksnormen till en högre nivå bland annat om den enskilde har tillfälligt höga kostnader, till exempel för livsmedel, kläder och skor eller telefon, som beror på att personen är eller har varit utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående.

Ekonomiskt bistånd avseende flytt, hemutrustning och högre boendekostnad kan beviljas när inget annat alternativ finns. Detsamma gäller bistånd för skyddsåtgärder som kostnad för byte av lås eller installation av säkerhetslås.

I ett akut skede kan ekonomiskt bistånd behöva beviljas tillfälligt utan prövning av den våldsutsattas ekonomiska förutsättningar. Det kan exempelvis gälla oplanerade och brådskande utgifter för tillfälligt boende och basala behov som mat. Personer som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp, kan ha behov av akut ekonomiskt bistånd vid upprepade tillfällen. En våldsutsatthet

innebär inte att den vanliga biståndsprövningen helt åsidosätts, utan att en individuell bedömning ska göras utifrån det enskilda ärendet.

En utgångspunkt vid prövningen av ekonomiskt bistånd är att alla inkomster och tillgångar räknas som gemensamma för makar och sambor. Undantag kan göras i de situationer där den ena parten är eller har varit utsatt för våld eller övergrepp av den andra parten.

5.13 Kommunicering

Kommunicering ska ske enligt 25 § Förvaltningslagen (2017:900). Undantag är om beslutet inte går den enskilde emot, om uppgiften saknar betydelse för beslutet eller om det är uppenbart obehövligt att kommunicera. Kommunicering kan ske skriftligen, muntligen via telefon eller genom personligt besök.

5.14 Beslut

Socialsekreterare fattar beslut enligt fastställd delegationsordning efter att ansökan och begärda underlag kommit in till myndigheten. Beslut, både bifall och avslag, ska alltid vara motiverade och skriftliga. Det ska klart framgå vad som har begärts och vad som har beviljats eller avslagits. Det innebär att det i beslutet ska stå om ansökan helt eller delvis har beviljats. Om ansökan enbart är delvis beviljad, ska det framgå vilken del som avslås och vilken del som har beviljats. Det ska tydligt framgå vilka paragrafer i Socialtjänstlagen som beslutet vilar på, vilka grunder beslutet är fattat på och om hänsyn tagits till barnperspektivet. Det ska framgå vem som har fattat beslutet och i förekommande fall vilken tid som beslutet avser, exempelvis vilken period biståndet avser att täcka. Perioden ska inte överstiga en månad. Även i de fall den sökande bedöms ha samma biståndsbehov under en längre period ska en ny ansökan och ett nytt beslut fattas för varje månadsperiod.

Information ska lämnas om hur beslutet kan överklagas i form av besvärshänvisning. Alla beslut ska registreras i verksamhetssystemet med angivande av orsakskod.

5.15 Överklagan

Den enskilde ska alltid informeras om möjligheten att överklaga beslut enligt förvaltningslagen. Beslut enligt kap. 4 1 § socialtjänsten kan överklagas. I överklagandet anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. Vid behov ska socialsekreterare hjälpa den enskilde med överklagan. Det är den sökande själv som undertecknar överklagandet. Överklagandet skickas till socialnämnden och ska ha inkommit inom tre veckor från den dag sökanden fick ta del av beslutet. När ett överklagande har inkommit har nämnden att pröva om det inkommit i rätt tid eller inte, det vill säga inom tre veckor från det att beslutet meddelats/delgivits den sökande. Om överklagan inte anses ha inkommit i rätt tid är det nämnden som har bevisbördan. Har fråga uppkommit om besvärstidens beräkning, kan socialsekreterare efter samråd med gruppleddare välja att ta

emot ett överklagande även om den formella tiden på tre veckor överskridits. I de fall prövningen utfaller så att överklagandet bedöms ha inkommit för sent ska den avvisas. Även detta är ett beslut som kan överklagas. Om en överklagan bedöms ha inkommit i rätt tid ska denna skyndsamt överlämnas till förvaltningsrätten. Socialsekreterare kontrollerar först om förhållandena har ändrats utifrån den inkomna överklagan och omprövar helt eller delvis överklagan om så är fallet. Om inget har ändrats skickats överklagan vidare till förvaltningsrätten utan omprövning.

5.16 Dokumentation

Socialtjänsten har en skyldighet att dokumentera sin verksamhet, vilket är särskilt viktigt i samband med myndighetsutövning. Allt som har framkommit i en utredning om den enskilde och som har avgörande betydelse för en myndighets ställningstagande i ärendet ska dokumenteras. All dokumentation sker i Treserva (verksamhetssystemet).

Dokumentationen har flera syften. Bland annat är dokumentationen och den enskildes rätt till insyn i ärenden som rör myndighetsutövning den enskildes skydd mot felaktig eller bristande myndighetsutövning. Dokumentation ska utformas med respekt för den enskildes integritet. Den enskilde bör hållas underrättad om de journalanteckningar och andra anteckningar som förs om den enskilde. Om den enskilde anser att någon uppgift i dokumentationen är oriktig ska detta dokumenteras enligt 11 kap. 5§ SoL.

Ytterligare vägledning kan erhållas från Socialstyrelsens handbok "Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten", 2021.

6. Förmedlingsmedel

När en enskild av olika anledningar inte klarar att sköta sin ekonomi på egen hand, finns det möjlighet att ansöka om hjälp med att hantera sin ekonomi. Den enskilde kan då beviljas förmedlingsmedel, vilket innebär att den enskilde lämnar en fullmakt till socialnämnden på sin inkomst, till exempel lön eller pension. Den enskilde får då hjälp med att bland annat betala räkningar och att dennes inkomster förmedlas till sig enligt upprättad genomförandeplan.

6.1 Dokumentationsskyldighet

Den dokumentationsskyldighet som finns reglerad för socialtjänstens verksamhet i 11 kap. 5 och 6 §§ i SoL gäller även för förmedlingsmedel. Detta innebär att löpande anteckningar ska föras, regler om insyn i akten och rätten att anteckningar förda till akten ska tillämpas. Arbetet ska också präglas av kvalitet och säkerhet enligt 3 kap. 3 § i SoL. Handläggning och verkställighet av förmedlingsmedel ska ske på samma sätt som för allt övrigt bistånd inom socialtjänsten.

6.2 Handelsbalken - Sysslomannaskap 18 kapitlet

Det finns bestämmelser i handelsbalken om sysslomannaskap som berör förmedlingsmedel. Det innebär att socialtjänsten har en redovisningsskyldighet som innebär att inkomster och utgifter ska redovisas till den enskilde samt att betalningar ska styrkas med verifikationer. När uppdraget upphör ska en slutredovisning lämnas. Om det då skulle föreligga brister i hanteringen av den enskildes egna medel kan sysslomannaskapet bli ersättningsskyldig. Det framgår också i skrivelsen att den enskilde har dispositionsrätt till sina egna medel och därför är det viktigt att en skriftlig överenskommelse finns om hur medlen ska disponeras.

6.3 Godmanskap

Socialnämnden har en skyldighet enligt 5 kap. 3§ i socialtjänstförordningen (SoF) att anmäla till överförmyndaren om bedömning görs att den enskilde har behov av god man. Regler om god man finns i 11 kap. föräldrabalken (FB). Det framgår där att om någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom, eller sörja för person ska rätten besluta om att anordna godmanskap åt den enskilde. En ansökan om god man kan också göras av den enskilde. Om den enskilde ej har möjlighet att ansöka själv till exempel på grund av sjukdom kan en anhörig göra en ansökan om god man men då krävs att det finns läkarintyg som styrker behovet.

6.4 Handläggning

Ansökan om förmedlingsmedel ska prövas som ett biståndsärende enligt 4 kap. 1§ SoL. I utredningen som ligger till grund för beslutet utreds möjligheten om behovet kan tillgodoses på annat sätt. Innan beslut om insatsen förmedlingsmedel fattas ska beslutsfattaren ha försäkrat sig om att andra sätt för den enskilde att komma tillrätta med sin ekonomi har prövats såsom budget- och skuldrådgivning, autogirobetalning/betalningsförmedling och hjälp av anhöriga. Först när dessa tillvägagångssätt inte har haft avsedd effekt kan förmedlingsmedel bli aktuellt. Finns behov av god man är förmedlingsmedel endast ett bistånd i avvaktan på detta stöd. En förutsättning för insatsen är också att den sökande har förmåga till insikt i sin privatekonomi. Planeringen av insatsen ska formas av att den enskilde kan ta eget ansvar, kan följa uppgjord planering och kan se till att räkningarna lämnas för betalning i tid. Om socialnämnden kommer fram till att rätt till förmedlingsmedel föreligger ska beslut fattas enligt 4 kap. 1§ i SoL. Stor restriktivitet ska alltid iakttas då det gäller att bevilja den enskilde förmedlingsmedel.

Om rätten till förmedlingsmedel ej föreligger och behovet kan tillgodoses på annat sätt ska ett avslagsbeslut fattas och en besvärshänvisning lämnas till den enskilde. Beslut om förmedlingsmedel är tidsbegränsat och innefattar en period

på sex månader. Den tiden ska aktivt användas för att stödja den enskilde i att utveckla förmågan att klara sin livsföring och att hantera sina egna medel. Om det visar sig att den enskilde är i fortsatt behov av förmedlingsmedel kan en ny period på sex månader beviljas. Det är viktigt att ansökan om god man tas i beaktning i de förmedlingsärenden som beviljas flera gånger. Den enskildes behov av hjälp kan då vara mer långvarigt och mer omfattande att en god man kan vara mer lämplig för att tillgodose den enskildes behov.

6.5 Genomförandeplan, uppföljning och avtal

I samband med att ett förmedlingsmedel beviljas ska en genomförandeplan upprättas med den enskilde. En genomförandeplan ska innehålla mål för förmedlingsmedlet och hur den enskilde på bästa sätt ska kunna återta ansvaret för sin ekonomiska planering. Genomförandeplanen ska även innehålla en överenskommelse om vilka räkningar som ska betalas från socialtjänsten samt hur och när betalningar till den enskilde ska göras. Genomförandeplanen ska också innehålla en överenskommelse om vem som ansvarar för vad och när en uppföljning ska ske.

Uppföljning ska göras var sjätte månad där socialtjänsten tillsammans med den enskilde ska se om någon förändring skett och om utformningen av genomförandeplanen bör revideras utifrån de nya förutsättningarna. Syftet med uppföljningar är också att se om målet/målen för insatsen uppnåtts. Under uppföljning ska genomförandeplanen granskas och revideras utifrån ändrade förutsättningar och behov hos den enskilde. Om behovet av förmedlingsmedel kvarstår kan en ny period om sex månader beviljas. Budgetrådgivning erbjuds kostnadsfritt hos kommunen och bör därmed vara en obligatorisk del i planeringen. En budgetrådgivare ger den enskilde råd om hur man ska lägga upp sin budget och instruerar i hur man bör prioritera och betala sina räkningar. Budgetrådgivaren kan också hjälpa den enskilde att ansöka om skuldsanering om behov finns.

Om ansökan beviljats lämnar den enskilde en fullmakt till socialnämnden på sin inkomst. Regler gällande fullmakt återfinns i 2 kap. avtalslagen. Den enskilde har fortfarande dispositionsrätt till sina medel varför en skriftlig avtalsplan måste upprättas i samråd med den enskilde där det framgår hur medlen ska användas. Den som ansvarar för handläggningen får inte utan överenskommelse prioritera skulder eller löpande räkningar som rör den egna verksamheten. I avtalsplanen ska framgå vilka räkningar som den enskilde önskar få hjälp med att betala, när underlag för betalningar ska lämnas in och vilka utbetalningar som ska göras till den enskilde. Samtliga räkningar som lämnas in ska betalas i tid. Förmedlingsmedel får inte fungera som en "kreditverksamhet" och medel kan inte betalas ut från ett tomt konto. Socialnämnden har också rätt att säga upp samarbetet om överenskommelsen som är gjord inte följs. Förmedlingsmedel ska fungera som en tillfällig hjälp.

6.6 Löpande förmedlingsärenden

Alla ekonomiska transaktioner verkställs i verksamhetssystemet. Den enskilde kan följa samtliga inbetalningar och utbetalningar på sitt förmedlingskonto. Socialtjänsten måste enligt lag erbjuda redovisning genom avstämning varje månad. Den enskilde kan då erhålla ett skriftligt och muntligt kontobesked med saldo redovisning. Den enskilde ska informeras både skriftligt och muntligt att denne när som helst kan ändra överenskommelsen eller avsluta insatsen samt att denne har rätt att ta del av vad som skrivs i journalen. Den löpande förmedlingen får aldrig komma på minussaldo som senare justeras mot inkommande medel.

7. Felaktiga utbetalningar (FUT)

Övergripande mål vid handläggningen av ekonomiskt bistånd är att rätt bistånd ska betalas ut till rätt person. Felaktiga utbetalningar kan delvis undvikas genom tydlig information och vägledning till de sökande om hur förutsättningarna för ekonomiskt bistånd ser ut, men felaktiga utbetalningar kan trots detta ändå uppkomma av olika anledningar. Det kan handla om att den sökande medvetet lämnar oriktiga uppgifter eller undanlåtitt att lämna in uppgifter i syfte att erhålla för hög ersättning. En felaktig utbetalning kan även bero på interna felaktigheter i handläggningen av ekonomiskt bistånd.

Socialtjänsten kan få kännedom om en misstänkt felaktig utbetalning antingen genom interna kontroller eller via uppgifter som inkommer från annan myndighet eller från allmänheten. Mest förekommande är att det upptäcks inom ramen för utredningen av rätten till ekonomiskt bistånd.

7.1 Lagstiftning

I avsnittet kommer lagstiftningen som är aktuell för området att beskrivas mer ingående.

7.1.1 4 kapitlet 1 § Socialtjänstlagen

Portalparagrafen i 4 kap. 1 § Socialtjänstlagen är utgångspunkten för socialnämndens arbete med försörjningsstöd. För socialsekreteraren är den högst relevant då det är det bistånd som beviljas utifrån denna lagstiftning som utreds i ärenden där bistånd kan ha utgått felaktigt.

7.1.2 9 kapitlet 1 § Socialtjänstlagen

I samband med en utredning om felaktigt utbetalt bistånd kan det i många fall bli aktuellt att även pröva om socialnämnden ska återkräva det bistånd som har utgått fel. Ett återkravsärende kan vara aktuellt även om nämnden beslutar att yrka skadestånd genom en polisanmälan, detta för att säkerställa att nämnden har fler möjligheter att få tillbaka det bistånd som utbetalats felaktigt. Inom ramen för 9 kap. 1 § Socialtjänstlagen har socialnämnden två möjligheter att

återkräva sådant bistånd som har utgått felaktigt. I första stycket framgår det att nämnden kan återkräva felaktigt utbetalt bistånd om den biståndssökande undanhållit eller lämnat felaktiga uppgifter vilka förorsakat att fel bistånd utbetalats. Detta stycke reglerar därmed merparten av ärenden gällande felaktiga utbetalningar och används framför allt i samband med utredningar om misstänkt bidragsbrott.

7.1.3 9 kapitlet 3 § Socialtjänstlagen

Vid ett beslut om återkrav av felaktigt utbetalt bistånd har socialnämnden tre år på sig att återkräva pengarna från det att de utbetalades. I vissa fall medverkar inte den enskilde till att återbetala sin skuld eller till att upprätta en avbetalningsplan. Då har socialnämnden möjlighet att väcka talan hos förvaltningsrätten för att få skulden fastställd. Detta måste göras inom tre år från det att det aktuella biståndet utbetalades. Däremot är preskriptionstiden för bidragsbrott fem år, varför polisanmälan och anspråk på skadestånd kan göras under en femårsperiod från den tidpunkt då det misstänkta brottet ägde rum.

Socialnämnden kan inte väcka talan om den enskilde är i fortsatt behov av ekonomiskt bistånd för sin försörjning, då förvaltningsrätten inte får bifalla en ansökan om den enskilde kan antas bli ur stånd att klara sin försörjning genom att betala tillbaka sin skuld.

7.1.4 Bidragsbrottslagen

Bidragsbrottslagen trädde i kraft den 1 augusti 2007 och omfattar bidrag, ersättningar, pensioner och lån som hanteras av olika myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassorna. Lagstiftningen uppdaterades 1 januari 2020, och omfattar sju paragrafer med följande disposition:

- 1 § omfattar vilka myndigheter och kommuner som omfattas av lagen
- 2 § redogör för rekvisiten för brottet samt straffskalan i normalfallet
- 3 § redogör för rekvisiten för grovt bidragsbrott samt tillhörande straffskala
- 4 § innefattar att den som agerar oaktsamt kan dömas för brottsansvar samt tillhörande straffskala
- 5 § innebär att den som innan felaktig ersättning utgår, korrigerar felet, inte skall dömas till brottsansvar
- 6 § reglerar att myndigheter och kommuner som omfattas av lagen enligt 1 § också har en skyldighet att anmäla uppkomna misstankar till polis eller åklagarmyndighet
- 7 § innebär att den som häktas/åtalas för brott enl. 2 § eller 4 § inom fem år från det brottet begicks, kan dömas för brottet (preskriptionstid fem år)

För att den enskilde skall kunna anses vara ansvarig för brott krävs således att det finns ett uppsåt alternativt en grov oaktsamhet som föranleder att ekonomisk ersättning antingen felaktigt utgår eller att det fanns en konkret risk för att ekonomisk ersättning felaktigt skulle utgå. Dessa bedömningar ankommer på polis och åklagarmyndighet att göra och socialsekreterarens roll i det uppkomna ärendet är primärt att utreda huruvida det finns en välgrundad misstanke om felaktigt utbetalt bistånd och dess omfattning.

7.1.5 Lag (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

Denna lag är en sekretessbrytande bestämmelse som omfattar sådana bidrag, ersättningar, pensioner och lån för personligt ändamål som enligt lag eller förordning beslutas av Migrationsverket, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Centrala studiestödsnämnden, Arbetsförmedlingen, en kommun eller en arbetslöshetskassa och betalas ut till en enskild person (ekonomisk förmån). Underrättelse lämnas till den myndighet eller organisation som har fattat beslutet för en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd om det finns anledning att anta att förmånen har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp. Det gör det möjligt att kunna meddela andra myndigheter om man misstänker att en ekonomisk förmån eller ekonomiskt stöd har betalats ut felaktigt. Underrättelseskyldigheten gäller inte om det finns särskilda skäl, till exempel vid felaktig folkbokföring i och med vistelse på skyddat boende.

7.2 Principer för handläggningen

Enligt 11 kap. 1 § socialtjänstlagen ska socialtjänsten utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan eller på annat sätt kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden. Som huvudregel ska socialtjänsten ha den enskildes samtycke för att inleda en utredning om honom eller henne, men en utredning om eventuell felaktig utbetalning är ett undantag från detta då det är en sammanställning av fakta som syftar till att göra det möjligt för nämnden eller delegaten att fatta ett korrekt beslut för att tillvarata kommunens intresse. Utredningen bedrivs alltid åtskild från en eventuell utredning om rätten till ekonomiskt bistånd.

7.3 Hur arbetet bedrivs inom enheten

På enheten finns en socialsekreterare som utreder misstänkta bidragsbrott, ordinarie socialsekreterare utför ett förebyggande arbete i handläggningen av ekonomiskt bistånd. Det förebyggande arbetet består bland annat av att genomföra regelbundna kontroller och säkerställa att klienter får tydlig information om krav, rättigheter och skyldigheter gällande ekonomiskt bistånd.

När misstanke om felaktig utbetalning finns görs en förhandsbedömning av ordinarie socialsekreterare tillsammans med den socialsekreterare som utreder

misstänkt bidragsbrott. Förhandsbedömningen består av att se över om bistånd utbetalats felaktigt och om sökande medvetet lämnat oriktiga uppgifter eller undanlåtit att lämna information i syfte att erhålla bistånd.

Förhandsbedömningen görs därmed för att klargöra huruvida en utredning vid misstanke om felaktig utbetalning ska inledas eller inte. Om det av utredningen framgår att sökande med uppsåt lämnat oriktiga uppgifter eller undanlåtit att lämna uppgifter ska utredande socialsekreterare göra en polisanmälan samt fatta beslut om att återkräva biståndet. Om det istället framgår att biståndet utbetalats felaktigt på grund av interna felaktigheter eller att uppsåt inte föreligger ska ingen polisanmälan göras, istället ska biståndet endast återkrävas, om rekvisiten enligt 9 kap. 1–2 §§ Socialtjänstlagen är uppfyllda.

7.4 Säkerhet och brottsförebyggande åtgärder

En viktig del i att utveckla kommunens brottsförebyggande arbete är att öka kunskapen och säkra handläggningen av ekonomiskt bistånd. Detta görs genom att utföra kontroller i enhetens alla ärenden. Kontrollerna ökar säkerheten och främjar att biståndet används ändamålsenligt. Vid misstankar om felaktiga utbetalningar från andra myndigheter behöver socialsekreterare, genom enhetschef, informera de berörda myndigheterna enligt lag om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.